

Heebrii awuye

**Wore ne oko a kyoree bo kyonwe
Yudaa awuye ne bo bee ba tee
bamoo feye Heebrii awuye ne baa
bo kii Kristoo awuye-o**

Anej ne Yeesuu kyə Wuribware a mbəə-ɔ

¹ Dedaao-ɔ, iluwi bwetə na ekpa bwetə se, ne Wuribware a sa senja gywii ane adedaapo-ɔ, mò akyamee-ɔ se ne oo bo borɔ. ² Amaa ndəə a ŋke mo-ro ne kaye a to-ro egyp kεε-ɔ feraa, mò gyi Yeesuu si ne oo borɔ sa senja gywii ane. Anen se ne baa waa mò gyi amo kuŋu si kiliŋ ko feye,

“Mò ne Wuribware a borɔ se bo tweē kaye.

Mò ne Wuribware a lee feye lalałowę-ɔ
ɔ taa atɔ pεεε mə a ɔ bo bɔɔrɔ.

³ Wuribware a kelanjjerɔ dabę-ɔ
bo mò se nee ke e laŋje-rɔ.
ɔ lee Wuribware kętə kemaa-rɔ.
Mò aseŋ dabę-ɔ ne o de ɔ sa
ne atɔ pεεε mə e yo se kyεεkyεε.
ɔ kpeε asεε iyisi.

Né ŋkee o yii soso, mfəŋ ne oo kyena
Nyinŋkpeŋ-ɔ-kyɔ-bamoo-pεεε-kędabę
kigyisesaree se,
ne mò aa mò i gyi kuwure.”

⁴ Amosé ne ane i ŋu feye anen ne Wuribware a sa mò gyi-o kenyare dabę ne ko kyə mò mbəə-ɔ lee-o,

anęŋ dęe nę ɔɔ sa mὸ gyi-o kędabę kyoŋ mὸ mbɔɔ-ɔ.
5 Amosę nę abwareseň wore-ɔ-rɔ, Wuribware a
 tɔwę mὸ gyi-o wore kpeň kuŋu si aseň feyε,

“Ndɔɔ mo a lee fo bɔ kaapo feyε mo gyi e gyε fo.
 Nę mo-ɔ, fo se e gyε mo.”*

N gye mὸ mbɔɔ-ɔ ɔkɔ aseň nę ɔɔ tɔwę anęŋ. Nę
 ɔɔ bee tɔwę mὸ fəŋfəŋ mὸ gyi amo kuŋu si aseň
 abwareseň wore-ɔ-rɔ tɔŋ kɔ feyε,

“O tęe mo feyε mὸ se,
 na mo-ɔ mo tęe mὸ feyε mo gyi.”*

6 Amaa saŋ nę Wuribware e kpa feyε o baa mὸ
 gyi-o kayę-rɔ-ɔ, o yε,

“Wuribware a mbɔɔ-ɔ, moŋ' bɔ suŋ mὸ.”*

7 Amaa mὸ mbɔɔ-ɔ kuŋu si aseň, o yε,

“O sa nę mὸ mbɔɔ-ɔ i kii feyε afwii,
 na mὸ ayaafɔrę feyε dęekpa agyabren.”*

8 Abwareseň wore-ɔ-rɔ, a bɔ-rɔ feyε Wuribware a
 tɔwę gywili mὸ gyi-o feyε,

“O Wuribware, kuwure nę fo i gyi-o,
 kę moŋ de kεε.

Fo kuwureyii-o e kaapo feyε
 kasęntiŋ nę fo de fo e kęe fo aseſe se.

* **1:5** Kilij 2.7. * **1:5** 2 Samuwel 7.14; 1 Nkowękyase 17.13.

* **1:6** Mbraa kębęesa 32.43 (LXX). * **1:7** Kilij 104.4 (LXX).

9 Fo maa kpa ebɔye, amo itimaa wɔrɛ dooo.

Amosɛ nɛ fo nyarŋpɛ Wuribware a sa nɛ
fo kuwure-o kenyare a dɛɛ kyoŋ fo abɛɛkɔ lee-o,
nɛ oo yure fo, sa nɛ fo akatɔ a gyi kyoŋ bamɔ
pɛɛɛ.”*

10 Wuribware a bɛɛ tɔwɛ gywii mò gyi-o waa mò
wɔrɛ-ɔ-rɔ feyɛ,

“Atɔ pɛɛɛ kɛlɛɛkaase-ɔ, fo ya twɛɛ kayɛ na kamɔ-rɔ
kɛtɔ kɛmaa.

Fo asareɛɛ nɛ fo a bo waa soso na mò kɛtɔ
kɛmaa.

11 Amo pɛɛɛ mo i kpuri fɔŋfɔŋ fɔŋfɔŋ, amaa fo feraa
fo i sii.

Amo pɛɛɛ mo i wu a nyɛra, feyɛ anɛŋ nɛ
waagya i wu-o.

12 Fo e bɔɔ amo pɛɛɛ feyɛ waagya nɛ fo i kyurowi,
na fo bɛɛ taa ɔkɔ buŋ-o.

Amaa fo feraa, fo e gye fo. Anɛŋ nɛ fo du-o dɛɛ
nɛ fo du.

Fo maa kyurowi kake ŋkɔ se, fo bo-rɔ bo yɔ nsu
pɛɛɛ.”*

13 Nɛ baa bɛɛ kyɔrɛɛ waa abwareseŋ wɔrɛ-ɔ-rɔ
feyɛ Wuribware yɛ,

“Kyɛna mo kigyise si mfɛɛ
na n sa a fo adɔŋ pɛɛɛ mo ba fo kaase.”*

* **1:9** Kiliŋ 45.6-7. * **1:12** Kiliŋ 102.25-27 (LXX). * **1:13** Kiliŋ 110.1.

Amo-ɔ pεεε nε Wuribware a tɔwε-ɔ moŋ gyε mὸ mbɔɔ-ɔ kuju si aseŋ, amaa mὸ fəŋfəŋ mὸ gyi-o.

¹⁴To, nε ɻkee nse-ana e gyε Wuribware a mbɔɔ-ɔ nee? Bo du nε feyε afwii-o, nε bo gyε Wuribware ayaafɔrε, nε ba suŋ ba sa mὸ, nε o suŋ bamø feyε bo nare kya bamø nε o kpa a o morɔwε bamø-ɔ-rɔ.

2

¹ Amose-ɔ, Wuribware mὸ gyi-o a tεε o kyo Wuribware a mbɔɔ-ɔ se-ɔ, amo feraa anε pee akatɔ gya mὸ kekaapo nε anε a nu-o si damenajse, na anε ma nya fo kpa. ²Dedaa-ɔ, Wuribware a mbɔɔ-ɔ se nε Wuribware a bɔrɔ bɔ sa mὸ mbraa-ɔ, nε m maa taare a n kyurowi. Amose-ɔ, ɔkemaa ne o moŋ gya mmo se-ɔ a nya mὸ katømaabu-o kakøka. ³Amo a waa aneŋ-ɔ se-ɔ, nε anε ne anε te ndøɔ-ɔ ya kine aseŋ timaa nε a kaapo anε feyε Wuribware e morɔwε ane-ɔ, emenε e waa nε o maa gyiiri anε kεsεbø? Abwareseŋ mø nε a kaapo aneŋ nε Wuribware e kpa a o morɔwε ane-ɔ nε anε nyaŋpe Yeesuu a gyε ɻkpεs tɔwε. Nε bamø nε bamø fəŋfəŋ a nu mὸ a tɔwε-ɔ a bεε tɔwε-rɔ gywii anε. ⁴Bamø a tɔwε aseŋ timaa mɔ-ɔ, nε Wuribware a yere bamø-rɔ waa akpεŋyeεetɔ eworese εworese bo kaapo feyε bamø kekaapo-ɔ e gyε kasenjij. ɻkee nε o bɔrɔ mὸ kufwiijε timaa-o si sa mὸ sεsε kemaa na mὸ aketɔ aneŋ nε Wuribware e kpa-ɔ.

Keto se nε Yeesuu a kii sεsε dimaadi-o

⁵Amaa kayε mø nε ka ba a ka bɔ ba, nε mo e tɔwε kamø aseŋ-ɔ, n gyε mὸ mbɔɔ-ɔ nε Wuribware a taa kamø bɔ bɔrɔ feyε bɔ kεε kamø se. ⁶Feyε aneŋ nε baa kyɔrεε waa abwareseŋ wɔrε-ɔ-rɔ tɔŋ ko-ɔ,

“O Wuribware, nse e gye dimaadi, ne mò aseñ tiri
fo-ɔ née?
 Dimaadi mò gyi e gye nse, ne fo kée mò se?
⁷ Ne fo a kyoñ amo se, sa ne kafwéé ne fo mbøɔ-ɔ
kyɔ mò,
 ne fo a bonyaa mò, sa mò kédabé na wuraa.
⁸ Ne fo a sa ne o gyi ato pεεε kuwure,
 ne kemo kekemaa bo mò kaase.”*

Mbeyømø, mò a tεε tøwø feyε ø ta a ato pεεε bo
 waa sεsε a kuwure-o kaase-ɔ, a kaapø née feyε
 kētø kēmaa ne ø ta a bo waa kēmo kaase. Amaa
 ndøø a kayε mø feraa, anε moŋ lεe lju kētø kēmaa
 feyε kē bo sεsε a kuwure-o kaase. ⁹ Amaa kētø ne
 anε a lju-o e gye feyε Yeesuu kwéé anε dimaadi
 ne baa san-ɔ-rø, bo lεe feyε Wuribware a sa ne
 san kafwéé ne Yeesuu a kyøna feyε sεsε dimaadi
 kayε mø-rø-ɔ, mò mbøɔ-ɔ a kyoñ mò kédabé. Amaa
 kamεε-rø ne ø sa mò kédabé na wuraa na bonyaa
 soso. Yeesuu a nya anε a kédabé na wuraa-o,
 a lεe feyε oo gyi aworeføø wu sa økemaa. Bo lεe
 anε ne Wuribware a su asesε se-ɔ, ne Yeesuu a
 wu anε a lowi-o.

¹⁰ Mbeyømø Nyiŋkpen-twεε-atø-pεεε-Bware a
 kpa feyε sεsε dimaadi ne ø twεε-ɔ bwøetø nya
 kédabé na wuraa soso-ɔ se-ɔ, a bware feyε ø boøø
 aworeføø ne Yeesuu a gyi-o si sa ne kpa kēmaa
 se Yeesuu a kii sεsε dimaadi øgyøŋkpeεøø na
 ømorøwøø. ¹¹ Yeesuu ne ø gye økpeyaa-ɔ na
 bamø ne ø sa ne ba kii akpeyaa-ɔ gye se koŋko agyi
 ne. Amose ne ipeeere moŋ de mò ketee bamø mò

* **2:8** Kiliŋ 8.4-6 (LXX).

kowebee-ana. ¹² Feyε anεŋ nε oo towε abwareesεŋ worε-ɔ-rɔ-ɔ,

“Mo i lee fo kenyare a n gywii mo aye awuye.

Na ɳ waa ilin bo kyorɔ fo
mfεn̄ ne asεsε e gyanjε ba sun fo-ɔ.”*

¹³ Ne oo bee towε ton ko feyε,

“Mo e taa mo eyεe a m bo dəŋjɔ mo se.”*

ɔ**e** bee towε ton ko feyε,

“Kee ε, mo aa agyi ne Wuribware a sa mo-ɔ bo mfee.”*

¹⁴ Agyi amo a gyε asεsε dimaadi-o si, Yeesuu gbaa a kii sεsε dimaadi. Amose-ɔ aa sa nε mo lowi ne oo wu-o si, oo ko gya ɔbənsam nε o de keyaaleŋ a ɔ mo-ɔ. ¹⁵ Ne oo sa nε bamo pεεε nε lowi kufu dεε ki de bamo se keyaaleŋ lεε saŋ nε baa kowe bamo-ɔ bo saŋ nε baa lεε gya mo se-ɔ a nya bamo eyεe. ¹⁶ Kasentiŋ, n gyε Wuribware a mbo-ɔ ne ɔ morowe. Abraham a ananagyi-o ne ɔ morowe. ¹⁷⁻¹⁸ Amose ne a tiri feyε oo lεε mo beeko-ana sεsε dimaadi kpa kemaa se-ɔ. Oo ɳu aseŋ, ne ɔbənsam a kyɔ mo-rɔ kee kpone-ɔ se-ɔ, mbeyɔmo mo e deŋ ɔ taare a ɔ kya bamo ne ɔbənsam e kyɔ bamo-rɔ ɔ kee-ɔ-rɔ. Bo lεε aworefɔ ne oo gyi-o si, mo e gyε ne oo fo feyε o kii kasentiŋ Wuribware ɔləŋjɔpo bresε ne o su mo asεsε se-ɔ, na ɔ nya ba mo fəŋfəŋ

* ^{2:12} Kiliŋ 22.22. * ^{2:13} Isaya 8.17. * ^{2:13} Isaya 8.18.

mbogya bo_o kpεε anε ebɔye_e, na o lɔŋjɔ anε aa Wuribware_e kεbɔŋtɔ-rɔ.

3

Anεŋ ne Yeesuu kyo Mosis-o

¹ Mo_o kɔsɔbεε-ana nε mone gye Wuribware_e asεsε nε o_o tεe mone feyε mon' bo_o kɔɔrε mone soso a nyure-o, mon' sa a anε taa anε mfεεrε bo_o dɔŋjɔ Yeesuu si. Mò e gye ɔkɔ nε Wuribware_e a suŋ kaye mo-rɔ feyε o bo_o yere mò ayaa-rɔ. Nε Wuribware_e a bee suŋ mò feyε o bo_o kii anε sεsε dimaadi na Wuribware_e mbɔŋtɔ-rɔ ɔləŋjɔpɔ brεsε. ² O_o sa nε Wuribware_e nε oo lee mò-ɔ a kɔɔrε mò gyi, feyε anεŋ dεsε nε Mosis a sa nε Wuribware_e a kɔɔrε mò gyi saŋ nε o deεrε Wuribware_e asεsε se-ɔ. ³ Amaa Yeesuu e gye ɔdabe, nε a bware feyε bo_o bonyaa mò, sa mò wuraa kyoŋ Mosis, feyε anεŋ dεsε nε sεsε nε o_o bɔnεe kabuno-o de bonyaa o kyo kabuno-o fɔŋfɔŋ-ɔ. ⁴ Kabuno kεmaa de ɔkɔ nε o_o bɔnεe kamo-ɔ. ɔkɔ nε o_o bɔnεe kabuno gyεŋkpεesε, nε o_o twεe ketɔ kεmaa bo_o tii si-o e gye Wuribware_e. ⁵ Wuribware_e a taa Mosis nε o_o kɔɔrε mò gyi-o feyε o deεrε mò kabuno si. Mò asεsε Isireelii awuye ne n de. Mosis nε o gye mò keyaafɔrε-ɔ kusun_e gye feyε o tɔwε atɔ nε Wuribware_e i lee a o bo_o kaapo_o asεsε saŋ kɔ-ɔ asεŋ. ⁶ Amaa Yeesuu fεraa moŋ gye keyaafɔrε, o gye Wuribware_e fɔŋfɔŋ mò gyi kaseŋtiŋ nεe. Nε Wuribware_e nε o gye kabuno ɔbrεsε-ɔ a taa mò gyi-o feyε o deεrε mò kabuno-o pεεsε se, a lee feyε o_o kɔɔrε mò o gyi. Anε fεraa anε-ɔ, anε ya gywii anε kɔyɔ Wuribware_e se, nε anε de kεmo tεmaa-ɔ, nε anε e moŋ yore abaa-rɔ,

ne ane ya waa wore ya bo torowē, amo feraa ane gbaa ane e taare a ane tē ane eyee feyē Wuribware a kabuno amo dēe agyi. ⁷ Mon' nu kētō ne Wuribware a kufwiinē timaa-o a tōwē abwareseñ wōrē-ɔ-rɔ-ɔ feyē,

⁸ “Ndoo, mōnē ya nu mo, Wuribware, e sa sēnsa mo i gywii mōnē,
mōnē ma waa kēsēborolēn kine mo kanō se kegya,

feyē anēn ne baa waa kimukee-ro
mfēn ne ba tēe ε ‘Baa-kine-mo-kegyase’-ɔ,
na mfēn ne ba tēe ε ‘Baa-kyɔ-mo-rɔ-kēe’-ɔ.

⁹ Mfēn, nsu aduna mōnē nana-ana a kyɔ mo-rɔ,
ne baa ḥu kētō ne mo a waa-ɔ.

¹⁰ Amōsē ne mo duj a fwii bamō se,
ne mo a tōwē feyē, ‘Bamō mfēerē na ḥkpōnō a
lēe mo se,
ne baa kine kīgyii mo mbraa-ɔ, yōwē mo ékpa-ɔ se kegya.

¹¹ Amōsē-ɔ ne mo a ba kaduñfwii bo waa ḫtanj,
feyē bo maa ba mo kyurekpa-ɔ daa.’ ”*

¹² Amōsē se-ɔ, mo kōsōbēe-ana, mon' sa se. Mone-rɔ ḥko ma kañ sa a ebōye borɔ mō kakpōnō-rɔ, na o kine kōkāregyi, na o kinjñi kamēe, feyē o ma lēe gya Wuribware ne mō wōrē dooo i de ḥkpā-ɔ se. ¹³ Amaa mon' dēe waa abēe wōrē kake kēmaa, na ebōye ma nya sa a mon' waa kēsēborolēn. A lēe feyē bamō ya tōwē feyē, “Mōnē ya nu Wuribware e sa sēnsa o gywii mōnē ndoo,” ndoo e kaapo feyē kayē mo-rɔ a ḥke-o. Sanj sanj o

* ^{3:11} Kiliñ 95.7-11 (LXX).

bo-rɔ feyε anε gya Wuribware kano se. ¹⁴ Amaa anε ya kya se kɔɔrε kεtɔ nε anε a lεe kaase ε kɔɔrε anε i gyi-o wɔrε gyi, amo fεraa anε kano tii Kristoo kεtɔ kεmaa si. ¹⁵ Mɔn' bεε nu abwareseŋ wɔrε-ɔ-rɔ mfeŋ nε a tɔwε feyε,

“Ndɔo, mɔnε ya nu mo, Wuribware, ε sa seŋsa o gywii mɔnε,
mɔnε ma waa kεsebərəlεŋ kine mo kano se
kegya,
feyε anεn nε baa waa kimukee-ro.”*

¹⁶ Ntεtɔ aseɛε ya kine Wuribware kano se kegya-ɔ nεe? Aseɛε kɔŋkɔ-ɔ dεε nε Mosis a gyε bamɔ kegyenkpεε lεe Igyipiti sweere se-ɔ nεe. ¹⁷ Nε nse-anα se nε Wuribware duŋ a fwii nsu aduna-ɔ nεe? Bamɔ nε baa waa bɔyε, nε, bo lεe anεn se, baa wu saŋ nε bo naa kimukee-o-ro-o. ¹⁸ Nε nse-anα nε Wuribware a waa ɛtan feyε bo maa ba mɔ kyurekpa-ɔ nεe? Bamɔ nε baa kine kegya mɔ se-ɔ nεe. ¹⁹ Amose-ɔ anε a ɲu feyε bamɔ a yɔwε kɔkɔrεgεyi-o si-o, bo mɔŋ taare yɔ mɔ kyurekpa-ɔ.

4

*Kukyure nε Wuribware a tɔwε bo beya feyε o sa
mɔ aseɛε-ɔ*

¹ Mbeyɔmɔ, kpa a saŋ ɔ da sa anε feyε anε nya Wuribware a kukyure nε ɔɔ tɔwε bo beya feyε o sa anε-ɔ se-ɔ, mɔnε-rɔ ɔkɔ ma waa paŋ anεn a kukyure amo. ² Anε a nu aseŋ timaa-o nεe feyε

* ^{3:15} Kiliŋ 95.7-8 (LXX).

aneŋ dɛɛ nɛ anɛ nana-ana-ɔ a nu amo-ɔ. Amaa bamɔ aseŋ timaa nɛ baa nu-o moŋ baa bamɔ kitimaa kɔ, bo lɛɛ feyɛ bɔ moŋ kra-rɔ neenee, kɔɔrɛ amo gyi kaseṇtiŋ. ³ Amaa anɛ feraa, anɛ ya kɔɔrɛ gyi, anɛ e yɔ kyurekpa nɛ Wuribware a tɔwɛ mɔ aseŋ san nɛ ɔɔ tɔwɛ feyɛ,

“Amoſe-ɔ nɛ mo a ba kaduŋfwii bɔ waa etaŋ,
feyɛ bɔ maa ba mo kyurekpa-ɔ daa”-ɔ.*

N gyɛ sa nɛ ɔ moŋ tɛɛ lɔŋŋɔ kyurekpa amo nee se nɛ ɔɔ tɔwɛ aneŋ. Kaseṇtiŋ si feraa hareē leē san nɛ ɔɔ tweɛ kayɛ-ɔ lɔwɛ-ɔ, nɛ ɔɔ kyo lɔŋŋɔ mfɛŋ bɔ yɛra. ⁴ Bɔ lɛɛ feyɛ abwareſeŋ wɔrɛ-ɔ-rɔ toŋ kɔ yɛ,

“To, amo Wuribware a kyo lɔwɛ mɔ kusun-ɔ pɛɛɛ,
amoſe-ɔ kake sunoosepo, oo kyure.”*

⁵ Mbɛyɔmɔ, Wuribware a tɔwɛ feyɛ,

“Bɔ maa ba mo kyurekpa-ɔ daa”-ɔ,

mɔ soso a kyurekpa-ɔ aseŋ nɛ ɔɔ tɔwɛ. ⁶ Bamɔ nɛ baa gyɛ nkpeɛ nu aseŋ timaa bɔ lɛɛ kyurekpa amo se-ɔ moŋ yɔ mfɛŋ, a lɛɛ feyɛ baa kine bɔ moŋ kɔɔrɛ Wuribware a aseŋ-ɔ gyi. Amaa Wuribware a sa bɔkɔ nɛ baa ba kamɛɛ-rɔ-ɔ kpa feyɛ bɔ yɔ kyurekpa amo. ⁷ Amoſe nɛ ɔɔ bɛɛ sa kake popwɛɛ nɛ ka gyɛ kayɛ mɔ-rɔ a ŋke-ɔ, a lɛɛ feyɛ ɔɔ bɔrɔ Deefid si tɔwɛ feyɛ,

* 4:3 Kiliŋ 95.11. * 4:4 Keleekaasɛ 2.2.

“Ndəo, mənə ya nu mo, Wuribware, e sa sənṣa mo
i gywii mənə,
mənə ma waa kəsəbərələŋ, kine mo kanə se
kegya.”*

Né lee mbəe né ane Isireelii nana-ana-č a kyəna
kimukee-o-ro-o si bə fo Deefid a mbəe-č se, a gyə
saŋ səswəe.

⁸ Mbeyəmə, bamə né baa kine Wuribware
kegyasə-č a wu kimukee-o-ro, né Yosuwa a gyə
bamə gyi-ana kegyenkpəe ya bə fo sweere né
Wuribware a kine kəbəsa bamə né baa kine
mò-č se. Amaa sweere amo dəe o gyə kyurekpa
né Wuribware a kine kəsa bamə-č nee, weetee
Wuribware bee o moŋ lee bərə Deefid si təwə
kake popwəe kə aseŋ kaməe-ro. ⁹ Amo-č e kaapo
nefeyə Wuribware asəsə saŋ bə de kukyure
kə né ku du feyə, Wuribware a tweə kayə mo
ŋke nsiye-ro-o, kukyure né oo kyure kəmo kake
sunoosepo-č. ¹⁰ Amoſe se-č, əkəmaa né o yə Wurib
ware a kyurekpa-č i kyure a o lee mò fəŋfəŋ kusun
si, feyə anəŋ dəe né Wuribware a kyure mò lee si.
¹¹ Anəŋ se-č, mon' sa a ane leŋ eyee keŋken, na ane
nya taare yə Wuribware a kyurekpa amo. Mon'
sa a ane əko ma kaŋ kine Wuribware se kegya, na
sesə-č fo, feyə anəŋ né ane nana-ana amo a waa
kəsəbərələŋ fo-č.

¹² Bo lee feyə abwareſen-č bə-rə né amo-rə de
keyaaleŋ. Né amo aseŋ i lwee sesə-rə a kyon
anəŋ né gyimbeŋyə sekəŋ i furi lwee kiyegyi-ro.
Abwareſen-č e taare a o lwee sesə mfeerə-rə yə
mò kayowore-rə na abowii-ro waa kusun, sa a sesə

* ^{4:7} Kiliŋ 95.7-8 (LXX).

ameroseŋ na kudugyi lęe ifuri. ¹³ Kotəko moŋ bo-rə nę Wuribware a twee, nę o moŋ kęe kəmo-rə. O ሥ u kętə kemaa, atə pεee da ifuri si mὸ ase née. Mὸ-č mə akatə-rə nę ሥ kə ane pεee i lee kętə kemaa nę ane a waa-č kano.

Yeesuu gyę Wuribware ələŋŋəpo bresę dabe-č née

¹⁴ Amose-č moŋ' sa a ane kra ane kebwaresuŋ-o-ro kenkeŋ, a lee feyę ane de Wuribware ələŋŋəpo bresę dabe ne o gyę Wuribware mὸ gyi Yeesuu, nę o yii soso o bo Wuribware ase mbeyəmə. ¹⁵ O gyę Wuribware ələŋŋəpo bresę dabe, nę o ሥ ane ewee mfeŋ nę ane moŋ bo lęŋ ane e waa atə ane kebwaresuŋ-o-ro-o. Kaseŋtiŋ si Yeesuu gyę sese nę ɿbənsam a kyo-rə kęe ekpa kemaa se, feyę aneŋ dεe nę o kyo ane-č a kęe-č née. Amaa kokyərəkęe demanję pεee-č 000, o moŋ waa bɔyę, daa. ¹⁶ Bo lęe aneŋ nę Yeesuu ę gyę aneŋ a ələŋŋəpo mὸ-č se, kufu moŋ de ane feyę ane yo Nyiŋkpęŋ-eweeŋupo ase. Moŋ' sa a ane yo mὸ ase, na o ሥ ane ewee, kya ane-č, sa ane kętə kemaa nę ki tiri ane-č.

5

¹ Amaa Wuribware ələŋŋəpo bresę kemaa* nę ba deere anyiŋkpase-č lee-o feraa, ba lee mὸ née feyę o yere ase-č ayaa-rə taa bamə aketə na mbə nę ba baa-č sa Wuribware bo ləŋŋə ebɔyę kemaa. ² O taare o nyite bamə nę bo moŋ nyi sεye-č, nę baa fo kpa-č, bo lęe feyę mὸ fəŋfəŋ gbaa, n gyę ekpa kemaa-rə nę o waa atə kebwaresuŋ-no. ³ Amose se nę, mὸ e ləŋŋə Wuribware, a tiri feyę o ləŋŋə ebɔyę

* ^{5:1} Deere fotoo nę o bo Keleę Igyipiti 39-rə-č.

koləŋŋə asəse-ɔ kuŋu si, na mò gbaa mò lee-o si bo tii si.

⁴ Ḍkemaa mɔŋ de kpa feyε ɔ yere aneŋ a yerekpa dabe amo waa Wuribware ələŋŋəpo bresε mò eyee se. Wuribware ɛ gyε ne o lee sese feyε ɔ bo kii mò ələŋŋəpo bresε, feyε aneŋ ne oo lee Aarəŋ-ɔ dεε. ⁵ Kristoo gbaa aneŋ dεε ne. Ng�ε mò fəŋfəŋ ya da mò eyee se yere Wuribware ələŋŋəpo bresε yerekpa dabe amo. Wuribware ɛ gyε ne ɔ bo sa mò. Feyle aneŋ ne ɔ təwε mò abwaresen wore-ɔ-rɔ-ɔ,

“Ndəo mɔ a lee fo bo kaapo feyε mo gyi ɛ gyε fo.
Ne mo-ɔ, fo se ɛ gyε mo.”*

⁶ Ne abwaresen wore-ɔ-rɔ toŋ ko ɔ bee təwε feyε,
“Fo i kii Wuribware ələŋŋəpo nsu pεεε,
feyε aneŋ ne Marikii-Sadukii a kii-o dεε.”*

⁷ Kebəe ne Yeesuu te kayε mɔ-rɔ-ɔ, akyukyu ne ɔ bo kɔrε Wuribware ne o nyi feyε ɔ taare a o lee mò lē lowi-ro-o. Ne aneŋ ne oo bu Wuribware-ɔ se-ɔ, Wuribware mɔ a nu mò kεbwarekɔrε-ɔ. ⁸ Amaa harē Yeesuu a gyε Wuribware mò gyi-o gbaa ooo, ɔ moŋ kwayε sese dimaadi a aworefɔɔ-ɔ. Kasentin si, mò a gyε sese dimaadi-o si-o, mò aworefɔɔ gyise-ɔ-rɔ ne oo suye kibu Wuribware kpa kemaa se. ⁹ Mfaanee ne ɔ waa ketə kemaa ne a tiri feyε ɔ waa, na o kii sese ne o bware feyε mò ɛ gyε ne ɔ morowε bamɔ ne bō gya mò kanɔ se-ɔ nsu pεεε-ɔ. ¹⁰ Ne Wuribware mɔ a lee mò feyε

* 5:5 Kiliŋ 2.7. * 5:6 Kiliŋ 110.4.

o gyi Wuribware ወለንያሱ ክይብረሱ feyε Marikii-Sadukii-o dεε.*

Mon'sa a anę Kristoo awuye a kókɔɔregyi-o tii si

11 Anę de atę bweętę na anę tōwę bo lęe aseŋ məse, amaa anę e kaapo mone-rę, a bo lęj sa mone, a lęe feyę mone maa nu atę kekaapo kaase mənaŋ.
12 Mone a kii Yeesuu akəɔregyipo kyee-o si-o, wee-tee mone a kyə kii abwareşen akaapopo. Amaa a sanj a tiri feyę mon' nya ɔko nę ɔ kaapo mone abwareşen-nə atę gyenkpess-e. Mone ma kpa ateeese, amo kenyapo. **13** ɔko nę ɔɔ taa kenyapo bo kii mò ateeese-o sanj ɔ gyę keegyi nęe. Nę səsə amo bee ɔ maa nu itimaa aseŋ kekaapo-ɔ kaase. **14** Feyę anę nę bamō nę baa dan-ɔ i gyi ateeese-o, anę dęe nę bamō nę baa dan bamō kokoɔregyi-ro-o a suye kyee kipini ketə bɔye na kitimaa.

6

Bamo ne ba kinjŋi kamεε-o e nya kesebøgyiiri

1 Amosé se-ɔ, ane yowé Kristoo aseñ kekaapo ngingyii ngingyii-o bo sii kamεε, na moñ' sa a ane deε nu abresetø kekaapo. Atø mo a gye atimaa gbaa ooo, a moñ tiri feyε ane bee suye amo iluwi enyɔ enyɔ. Amo ne n de-o e gye aseñ ne a kaapo feyε ane nu ane eyee, na ane kinjji lee keborøgyi ne ke e baa kεsεbøgyiiri nsu pεεε-ɔ, na ane kωrø Wuribware gyi-o. 2 A moñ leε a tiri feyε ane deε kaapo asuu kεbø aseñ kpøra-ro, bεεε asareε kεbødønjø økø kuntu si yure mø aseñ, bεεε kikyinjji lee lowi-ro aseñ, bεεε aneñ ne Wuribware i gyi asesε pεεε aseñ-ɔ aseñ, bεεε aneñ ne bamø

* 5:10 Keleekaase 14.18.

kakəka i gyi nsu pεεε-ɔ aseŋ. ³ Mօn' sa a ane nε ane a dan kokoɔregyi-ro-o yowε amo-ɔ kusuye, nε, Wuribware ya sure, mo e nya a η kaapo mone aneŋ nε ane e kya se a ane suye yo akatɔ-rɔ-ɔ.

⁴⁻⁵ Ketɔ se nε mo e towε amo-ɔ pεεε-ɔ e gyε feyε a bo leŋ fεε bo sa bamo nε baa dεε nu kaasε kɔɔrε Wuribware gyi, nε baa kiŋji kamεε bo maa lεε kɔɔrε ba gyi-o kebeε bo nyiŋji bamo kokoɔregyi-o-ro. Anεŋ a asešε-ɔ a dεε nya Wuribware a nyure-o nko, nε bamo nnɔ dεε n tii bamo nε baa nya kɔtɔkɔ lεε Wuribware a kufwiinje timaa-o ase-ɔ se. Aketɔ nε baa nya-ɔ se, nε baa ηu aneŋ nε abwarešeŋ-ɔ aseŋ bo kɔne-ɔ, nε bamo akatɔ a gyi akpeŋyeetɔ nε aa kaapo feyε saŋ popwεε e kpa a o ba-ɔ se. ⁶ Bamo ya kiŋji kamεε, ɔkɔ kikiŋjaa bamo baa maa lεε baare, a lεε feyε amo ya ba aneŋ, a du nεe feyε bamo a bee mɔ Wuribware mò gyi-o kiyii kpare-abεε-rɔ se, nε baa waa mò ipeeere lamaŋ-nɔ-ɔ.

⁷ Sweere ya nuu mbwarekyu nε η wee mò se saŋ kemaa-ɔ, nε oo sa nε adɔoteese a baare sa adɔɔpo-ɔ, a kaapo nεe feyε Wuribware a yure sweere amo.

⁸ Amaa mò ya kwεε ɛfa na iwu feraa, o moŋ de tonɔ. Ne a bware feyε Wuribware loŋ mò. Na lalalowε-ɔ, deekpa bo kywεε ɛfa na iwu amo.

⁹ Mo anyare timaa, haree ane a towε bokɔ aseŋ aneŋ-ɔ gbaa ooo, mone feraa, ane e kɔɔrε ane i gyi feyε Wuribware a kaapo feyε oo yure mone, feyε aneŋ nε oo yure sweere timaa amo-ɔ. Anε e kɔɔrε ane i gyi feyε ketɔ nε mone e waa-ɔ bware, nε mone kakyena-rɔ bee ka kaapo feyε Wuribware a kyɔ morowε mone. ¹⁰ Wuribware a de kasenjtir-o

si-o, o maa tanj mone se. O nyi anej ne mone a sunj sa mò-ɔ na anej ne mone a kpa mò-ɔ se. Anej ne mone a kya mone abeekò Kristoo awuye-ro, ne mone sanj mone e kya bamò-rɔ-ɔ se ne oo yere bo ḥu anej a kekpa-ɔ. ¹¹ Ané e kpa feye mon' kya se pee akatɔ gya Wuribware a ekpa-ɔ se ya bo fo sanj ne mone e nya soso a kyenakpa ne mone temaa dɔnj se feye mone e nya-ɔ. ¹² Mone ma waa wɔrɔgya. Mon' kote anyitepo ne baa kɔɔrɛ Wuribware gyi-o, ne mbeyɔmɔ baa nya kɛtɔ ne Wuribware a tɔwɛ bo beya feye o sa bamò-ɔ.

*Mon' sa a ane kra kɛtɔ ne Wuribware a tɔwɛ bo
beya feye o sa ane-ɔ-rɔ keŋkeŋ*

¹³ Saŋ ne Wuribware a tɔwɛ bo beya feye o yure ane nana Abraham-ɔ, ne oo waa etanj bo dɔnjɔ kɛmo ne oo tɔwɛ bo beya-ɔ se. Ne ɔko a moŋ bo-rɔ ne o kyɔ mò-ɔ se-ɔ, ne oo ba mò fɔŋfɔŋ kenyare bo waa etanj amo. ¹⁴ Kee kɛtɔ ne oo tɔwɛ-ɔ e gye feye,

“Mo i yure fo, na n sa a fo ananagyi waa kɔkyo.”*

¹⁵ Abraham a waa kanyite-o si-o, oo nya kɛtɔ ne Wuribware a tɔwɛ bo beya feye o sa mò-ɔ.

¹⁶ Asesè e kpa a bo waa etanj, ɔko ne o kyɔ bamò-ɔ kenyare ne ba ba a bo bo waa etanj-ɔ, ne ee sa ne ikii kɛmaa ne e bo-rɔ-ɔ e lɔwɛ. ¹⁷ Anej dees ne Wuribware a kpa a o kaapo bamò ne oo tɔwɛ bo beya feye o sa bamò kɔtɔkɔ-ɔ feye o maa kyurowi mò kanɔ-ɔ, oo waa amo se etanj, na ikii peee lɔwɛ. ¹⁸ Atɔ anyɔ mɔ, abwareseñ-ɔ na mò etanj-ɔ, atɔ ne a maa kyurowi-o, e kaapo nee feye Wuribware

* **6:14** Keleekaase 22.17.

maa taare a o ba kayeba. Amo e gyē nē a sa anē wōrē bweetō, a lee feyē anē e sere enanj anē e lee kayē mō-rō anē e kpa a anē nya nyure nē n da anē akatō-rō-o nēe. ¹⁹ Nyure mō nē m maa pañ anē-o temaa se nē anē yēre kenkeñ, nē n sa anē kameroyuri. Anē a borō kyōn waagya kujse-o ya lwee sunkpa dōdō-rō a kekyan nē o bo sōsō-rō-o, nē anē a nya anēn a nyure-o. ²⁰ Kasenjtiñ feraa Yeesuu fōnfōn e gyē nē oo lwee dōdō-rō a kekyan-o gyē anē nkree, nē o yēre anē ayaa-rō o kōrē Wuribware o sa anē, bo lee feyē oo kii Wuribware ələññəpo brēsē nsu pēee feyē Marikii-Sadukii-o dēe.

7

Wuribware ələññəpo Marikii-Sadukii asej

¹ Anē a karē abwareseñ wōrē-o-rō feyē dēdaa-o owure kō e dēe o bo-rō nē ba tēe mō feyē Marikii-Sadukii.* O gyē Salēm mañ owure nēe. Ne o bee o gyē Nyinķpeñ-kyōn-atō-pēee-Bware-o ələññəpo. Amō sañ amo anē nana Abraham a ya kō kēnaa gya awure ana kō. Mō a yā kiñji o ba-o, nē Marikii-Sadukii a lee bo gyanjaa mō yure mō. ² Ne Abraham mō a ke atō pēee nē o kōrē lee kēnaa-o-rō-o-rō kudu kudu, nē o taa kēkemaa-rō kare koñkō sa Marikii-Sadukii.

To, kēnyare Marikii-Sadukii-o kaasē e gyē feyē “Mō-owure-gye-sēs-timaa.” Mañ ne o gyē mō se owure-o mō kēnyare e gyē Salēm. Kēnyare amo kaasē e gyē “Eyee-a-yuri.” Amōse-o mō kuwure kēnyare e gyē “Nana Eyee-a-yuri.” ³ Abwareseñ wōrē-o-rō anē moñ kare Marikii-Sadukii mō se

* **7:1** Keleekaañ 14.18-20.

bεεε mὸ nyi bεεε mὸ ananagyi bεεε mὸ kokowę bεεε mὸ lowi aseñ. O du nε̄ feyε Wuribware mὸ gyi-o, a lε̄ feyε mὸ ələŋŋəpo kεbręsę kigyi-o moŋ de kεε.

⁴ Nε̄ ŋkee moŋe a ŋu aneñ nē Marikii-Sadukii amo gye sęsę dabe-ɔ ɔɔɔ? A lε̄ feyε Abraham nē ɔ gye ane nana, nē mὸ kenyare bō dwii-o a sa mὸ kεnaa-ɔ-ɾa ato ntuŋkare kudu-ro katuŋkare koŋko.

⁵ Mbęyəmə anē Isireelii awuye a nsuro-o, kamə nē ba lee Wuribware ələŋŋəpo ba lε̄ kamə-ɾɔ-ɔ ę gye Lewii a kasuro-o. Nε̄ Wuribware mbraa da feyε Lewii a kasuro awuye amo kɔɔrę bamə bεεkɔ-ana Isireelii awuye ase ketə kεmaa ntuŋkare kudu-ro katuŋkare koŋko, na bō nya nya bamə kusun si ateese na nkyu, lε̄ nsuro pεεε awuye nē bamə nana gbaa mə gye Abraham-ɔ. ⁶ Amaa ɔnyare mə feraa moŋ lε̄ Lewii a kasuro-o-ro. Amaa mὸ-ɔ mə a kɔɔrę ato ntuŋkare kudu-ro katuŋkare koŋko lε̄ feyε Abraham ase yure mὸ nē weetee Wuribware a waa ętaŋ tɔwę aseñ bō bęya sa mὸ-ɔ. ⁷ Ikii kyo e moŋ bō-ɾa, ɔkɔ nē o yure-o kyo ɔkɔ nē ɔ kɔɔrę ńyure amo-ɔ kεbręsę. ⁸ Bō lε̄ feyε Wuribware ələŋŋəpo amo a kεbęgya-ɔ sę, bamə nē ba kɔɔrę ato ntuŋkare kudu-ro katuŋkare koŋko-ɔ gye aseñsę nē ba wu-o. Amaa Marikii-Sadukii feraa a kεbęgya-ɔ sę, sęsę nē abwareßen wore-ɔ e tɔwę mὸ aseñ feyε a du feyε ɔ saŋ o te-o ya kɔɔrę ato amo ntuŋkare kudu-ro katuŋkare koŋko-ɔ. ⁹⁻¹⁰ Mo e fa feyε mo e taare a n tɔwę feyε saŋ nē Marikii-Sadukii a bō gyanjaa Abraham-ɔ, Lewii amo nē bō moŋ tε̄ kowę-ɔ saŋ ɔ bō mὸ nana Abraham kame-ro. Amo se-ɔ, Lewii nē weetee o de kpa feyε ɔ kɔɔrę ato ntuŋkare kudu-ro katuŋkare koŋko-ɔ a bee borɔ Abraham sę ka amo sa Marikii-Sadukii.

Aneŋ ne Yeesuu du feyε Marikii-Sadukii-o

11 To, san-č a ne Isireelii awuye a kɔɔrε gyi feyε Wuribware ፊልማት ነ bo gyε Lewii a kasuro awuye-o e taare a bo sa a ane እኩዣና-ro fwiiri Wuribware ase. Amaa ane a pɛnna ane eyee, a lee feyε Wuribware yε a tiri feyε ዘልማት በንባን ኔ. ዘልማት በንባን amo maa lee Lewii a kasuro-o-ro. Mò ዘልማት ክብረሰ moŋ lee Aarən ነ o gyε ዘልማት ዬራሰ gyenkeesε-č lee-o, amaa ku du nee feyε Marikii-Sadukii lee-o. **12** Amosə-č, a kaapø nee feyε Wuribware ya lee sese bañbañ feyε o bo kii ዘልማት ዬራሰ, amo feraa o bεe o kyurowi kɔlɔŋjø kusuŋ na kemo mbraa-č. **13** ዘልማት በንባን amo ne ane a karę mò kuňu si aseŋ abwareseñ wore-č-ro e gyε ane nyanyø Yeesuu. Ne mò-č mò a lee kasuro ne kamō-ro ዝko moŋ tee kii ዘልማት daa-č-ro nee. **14** Okemaa mò nyi feyε Yeesuu a lee Yudaa a kasuro-o-ro nee. Amaa Mosis a kyoreε Mbriaa a wore-č-ro-č feyε Yudaa a kasuro-o awuye moŋ de kpa feyε bo kii aneŋ a aləŋjøpo-č, amo Lewii awuye dooo.

15 Anε ya deerε Yeesuu ne o du feyε mò a gyε Marikii-Sadukii nyasəpo-č, ane i ካን ክeto ne ane e tōwε kemo aseŋ-č-ro neenee. ወ gyε ዘልማት ነ ee, amaa mò-č mò kwεe Lewii a bɔmo-č-ro. **16** To, emene se ne Yeesuu de kpa feyε o kii aneŋ a ዘልማት ነ-č, na o moŋ lee Lewii a kənana-č-ro-č nee? Mò keyaaleŋ ne o de-o a lee mò fənfhən እkpa ne m moŋ de kεe-č ase. **17** Fejε aneŋ ne Wuribware a tōwε gywii mò abwareseñ wore-č-ro-č,

“Fø i kii Wuribware ዘልማት nsu pεee

feyε anεŋ nε Marikii-Sadukii a kii-o dεε.”*

18 Mfεε feraa Wuribware a yowε koləŋjɔ mbraa dedaa-ɔ bø bøya keri si. A lεe feyε m moŋ ləŋjɔ sεye. **19** Kasəntiŋ si feraa, mbraa amo maa taare a n sa a øko kakponɔ-rɔ fwiiri lowε. Mbeyɔmɔ Wuribware a sa anε tεmaa timaa nε anε ɛ ba a anε bø søŋ tø mø-rɔ-ɔ.

20 Køtø nε ki tii si, nε kø kyɔ-ɔ ɛ gyε feyε, saŋ nε Wuribware a waa Yeesuu ələŋjəropɔ-ɔ, ø waa etan. Amaa Lewii awuye-o økø a bø kii ələŋjəropɔ-ɔ feraa, Wuribware moŋ waa etan bø døŋjɔ se. **21** Amaa etan nε Wuribware a waa bø taa Yeesuu bø kii ələŋjəropɔ. Ðø tøwε gywii mø nεe feyε,

“Ma kwaye mø etan nε mø a waa-ɔ,
ma kyurowi mø kanø nε mø a tøwε-ɔ,
feyε fø i kii mø ələŋjəropø nsu pεεε.”*

22 Etan mø nε Wuribware a waa sa Yeesuu-o bø etan nε ø waa sa Mosis saŋ nε ø sa Isireelii awuye mø mbraa-ɔ pεεε-ɔ, a lεe feyε etan mø maa wu daa.

23 Køtø banjbaŋ kø bø-rø nε kaa bøe sa nε Wuribware aləŋjəropø dedaa-ɔ kwεe, nε əropwεe-ɔ kwεe. Lewii a aləŋjəropɔ-ɔ gyε aseε nεe, nε bamø økemaa i wu, nε ø maa lεe taare a ø kya kusuŋ-o si. Amøse nε bamø bwεetø a kii Wuribware aləŋjəropɔ-ɔ. **24** Amaa Yeesuu a tεe o te bø yø nsu pεεε-ɔ se-ɔ, mø koləŋjø kusuŋ-o maa lεe mø ase a kε bøe yø sesε banjbaŋ kø mø ase. **25** Ðø taare a ø mørøwε bamø nε ba børø mø se ba ba Wuribware ase-ɔ, na bø ma lεe

* **7:17** Kiliŋ 110.4.

* **7:21** Kiliŋ 110.4.

fo. A lee_gey_e o te saŋ k_{emaa} o k_{ore} k_{ebwarekore} o sa bam_o.

²⁶ Aneŋ a ələŋŋəro-č e gye nē o bware bo sa aneŋ. M_ò a bware-o si-o, m_ò kakpono-r_o a fwiiri. Əko maa taare a o ɳu m_ò b_{oye} ko. Nē o kwee aneŋ nē aneŋ gye eb_{oye} awaapo-č-r_o. Nē o yii soso_goso Wuribware se. ²⁷ Ələŋŋəro bres_e k_{emaa} nē o gye Lewiinyi-o e gye ɳk_{ree} a ə ləŋŋə Wuribware bo lee_g m_ò fəŋfər_o eb_{oye}-č se pw_{ee} na o dee bee ləŋŋə Wuribware bo lee_g m_ò as_{ee} m_ò lee-o si. Yeesuu feraa, o moŋ du aneŋ. M_ò ey_{ee} nē o b_o sa Wuribware luwi koŋko, na Wuribware lee as_{ee} p_{ee} eb_{oye}, na a low_o. ²⁸ Katin_o e gye fey_e mbraa-č e kaapo aneŋ ne ba lee əko, na o b_o kii Wuribware ələŋŋəro bres_e-č. Amaa aneŋ a ələŋŋəro-č moŋ bo len_o, bo lee_g aneŋ ne o gye s_{ee} dimaadi-o si. Amaa etan_o ne Wuribware a waa kamεε-r_o-č a kaapo aneŋ ne oo lee m_ò gyi Yeesuu b_o kii ələŋŋəro bres_e-č nee. Na b_o lee_g aneŋ ne m_ò kakpono-r_o a fwiiri low_o-č se-č, m_ò ələŋŋəro k_{ebres}-č sii m_ò se nsu p_{ee}ee.

8

Yeesuu e gye etan popwεε-č Wuribware ələŋŋəro bres_e

¹ Mbey_om_o, amo_g katin_o e gye fey_e Wuribware ələŋŋəro bres_e ne aneŋ e t_{ow}e m_ò asen_o-č e gye əko ne aneŋ ky_o aneŋ de-o. M_ò e gye Yeesuu. M_ò e gye ne o te Nyiŋkpeŋ-č-ky_o-bam_o-p_{ee}εε-k_{edab}ε k_{igyi}se si soso_goso a kuwure-o si-o. ² O gye ələŋŋəro Wuribware sunjkpa-č-r_o nee. Mfeŋ du nee fey_e Wuribware sunjkpa ne Mosis a ba tan_{tee} k_{ekyaŋ} b_o waa, na b_o

taare soro naré kimukee-ro-o née. Amaa Wuribware suŋkpa né o bo soso-č e gyé suŋkpa kaseñtiŋ né ané nyanya Yeessuu a pwee-č.

³ Wuribware ələŋŋəpo bresé kemaan kusuŋ e gyé feyé o ba ateese na mbo bo ləŋŋə Wuribware. Anéj dees né a tiri feyé ané ələŋŋəpo bresé-č gbaa mō ba kɔtəko bo ləŋŋə Wuribware. ⁴ O saŋ o dees o bo swéere mō se mbeyəmə née, weetee o maa waa ələŋŋəpo, a lee feyé aləŋŋəpo saŋ bo bo-rə ba ləŋŋə Wuribware feyé anéj né mbraa-č e kaapo-č. ⁵ Mbeyəmə ba deere anéj né ba suŋ Wuribware mō suŋkpa né o bo soso-č-rə-č se née ba suŋ mō mfée a mmoo-č-rə. Amoſe ne Wuribware a yii Mosis si feyé o sa se na o ba tanṭee kékyaŋ-č bo waa Wuribware suŋkpa-č feyé anéj né oo kaapo mō Sinaa kēbəe-č se-č.* ⁶ Mbeyəmə, kusuŋ né Wuribware a bo sa Yeessuu-o kyo kemo né oo bo sa mō aləŋŋəpo-č. Anéj dees né etan popwee né Wuribware a borə Yeessuu si waa sa mō asesé-č gyé etan dabe e kyoŋ edədaa né Wuribware a borə Mosis si waa-č. Ketə se né epopwee-č gyé edabé-č e gyé feyé Yeessuu yere asesé na Wuribware mboŋtə-rə, né ŋkee mbeyəmə atə né Wuribware a təwə bo beya feyé o waa a o sa mō asesé-č bęe a gyé adabé a kyoŋ adedaa-č. ⁷ Etan gyenkpéesé amo a dees baare lowé née, weetee a moŋ lee a tiri feyé Wuribware bęe ba epopwee ko bo teere. ⁸ Amaa ané a kare abwareseŋ wore-č-rə feyé Wuribware a ŋu mō asesé kēbəye ko, feyé anéj né a təwə-č,

Wuribware yε,

* **8:5** Keleę Igyipiti 25.40.

“Sanj ko e ba ne mo e waa etan popwεε
na m bo bεya mo aa Isireelii a kasuro-o awuye
na Yudaa a kasuro-o awuye mboŋtε-rε.

⁹ Etan ne mo e waa-ɔ moŋ du feyε
etan ne mo a waa sa bamo nana-ana,
san ne mo a kra bamo kεsaree-ε-rε
lee bamo lee Igyipiti swεere se-ɔ.

Baa yowε etan amo kegyase,
amo-ε-ɔ ne mo a yowε bamo aseŋ sa bamo.

¹⁰ Sanj amo ya fo, etan ne mo e waa na m bo bεya
mo aa Isireelii awuye pεεε mboŋtε-rε-ɔ,
mfaanee ne i du.

Mo e taa mo mbraa a m bo waa bamo mfεεre-ε-rε,
na n kyoree mmø bo waa bamo aŋu-ro,
na n kii bamo nyanyε, na bo kii mo aseεε.

¹¹ A maa lee ba feyε ɔko bee-ɔ lee kaapo
mo kɔsobεε beeεε mo kowεbeεε feyε,
Kpa mo se ne fo e børø na fo gyii Wuribware,
a lee feyε bamø pεεε,
abressε ooo, nyaagyi ooo i gyii mo.

¹² A lee feyε mo e taa bamø ebøye a m bo ke bamø,
na m ma lee nyinji bamø aseŋ bøye-ɔ se.”*

¹³ Wuribware a tεε tøwε feyε o waa etan
popwεε-ɔ, amo feraa a kaapo neε feyε o yε
egyεŋkpeεε-ɔ a waa edεdaa, ne e ya wu. Kεtø
kemaa ne kaa waa kεdεdaa, ne kaa wu-o mo maa
kyee, na kε fo pεεε.

9

Anεŋ ne Wuribware suŋkpa-ɔ-rø du-o

* **8:12** Yerεmeya 31.31-34 (LXX).

1 Mon' sa a ane deere etan dëdaa a këbwareşsuŋ a mbraa-ɔ. Saŋ amo-ɔ sese ya waa Wuribware suŋkpa nē bo de-o. **2** Ketə nē ke gyé ŋkpree-ɔ e gyé taŋtē nē ba bo waa kanə se a këkyan nē ba tē mfeŋ feyε këkyan kpeyaa-ɔ.* Këkyan amo-rɔ mfeŋ, ifetiri yereşekpa yere, nē ifetiri isunoo yere yere se e kywεε. Nē teeburi yere mfeŋ, nē bodobodoo nē bo de ba bεya suŋkpa-ɔ dəŋ se. **3** Waagya ko nē baa bo kuŋ dədɔ-rɔ a këkyan-ɔ. Dədɔ-rɔ a këkyan amo nē ba tē feyε këkyan kpeyaa kpeyaa-ɔ. **4** Kəmo-rɔ mfeŋ nē ləŋŋəkpa nē baa ba atanne pipee bo mera mera se-ɔ nē ba kywεε nyonku mò se-ɔ bo. Wuribware etan a kedakaa-ɔ yere mfeŋ nee, nē baa ba atanne pipee bo mera mera kəmo se. Nē atanne pipee kalɔ ko nē ka de gyaye-ɔ yere kedakaa-ɔ-rɔ. Nē ateese ko nē ba tē feyε "Ntətɔ-nēe?" bo kalɔ-ɔ-rɔ. Ateese amo nē Wuribware a sa bamɔ lee soso kake kəmaa kimukee-ro. Kedakaa amo-rɔ dəɛ nē Aarəŋ yii nareşes nē ɔɔ kwεε-ɔ daa-rɔ.* Kedakaa amo-rɔ dəɛ nē afore anyɔ nē Wuribware a kyoreε mbraa kudu-o bo dəŋŋə se Sinaa kəbəe-ɔ se kimukee-o-ro mfeŋ-ɔ bo. **5** Nē abanbaŋ awuye ko nē baa ba atanne pipee bo waa-ɔ yere kedakaa amo anyu anyɔ. Nē baa ba bamɔ abanbaŋ bo buŋ Nyiŋkpren-ewεεŋupo a kotořeše-ɔ se, na o te mò kuwuregya-ɔ se mfeŋ.* Amaa ane mon de saŋ na ane bo kaapɔ ato mɔ-rɔ ako ako.

6 Bamɔ a ləŋŋə ketə kəmaa bo yere aneŋ-ɔ, Wuribware aləŋŋəpo e taare na bo dee nya lwee

* **9:2** Deere fotoo nē ɔ bo Keleę Igyipiti 27-ro-o. * **9:4** Anyare kəkarę 17.1-10. * **9:5** Deere fotoo nē ɔ bo Keleę Igyipiti 25-ro-o.

kanə sə a kəkyan̄-ɔ-rə kake kəmaa waa bamō asuŋ.
 7 Amaa dōdə-rə a kəkyan̄-ɔ feraa, Wuribware ələŋŋəpo brəsə-ɔ wɔrə ə gyə nə o de kpa feyε o lwee kəmo-ɔ-rə, nə o lwee kəmo-ɔ luwi kɔŋkɔ kasu kəmaa, nə o de mō fəŋfəŋ kuŋu si əbəye kələŋŋə kabə a mbogya-ɔ o lweero mfəŋj. Aneŋ dəe nə ɔ waa asəsə-ɔ pəee kuŋu si a əbəye nə baa waa na bo mōŋ nyi-o.* 8 Mbeyəmə, Wuribware a kufwiinje timaa-o de amo-ɔ pəee ɔ kaapə nəe feyε kpa mōŋ təe di bo sa asəsə-ɔ feyε bo lwee kəkyan̄ kpeyaa kpeyaa-ɔ-rə, na taŋtəe sunjkpa-ɔ saŋ ɔ yere. 9 Amo-ɔ pəee gyə kekaapə nə a yere bo sa ndəa a mbeə mə se-ɔ nəe. Aseŋ nə anə a təwə-ɔ pəee ə kaapə nəe feyε ateese nə anə de anə i ke Wuribware, na mbo ne ane de anə ə ləŋŋə mō-ɔ maa taare a a sa a anə ne anə i suŋ mō-ɔ ʃkrono-ɔ-rə fwiiri. 10 Dədaa-rə a Wuribware kələŋŋə mə-ɔ pəee gyə kigyi na kunuu na kəfwəe na kayowəre sə atə aseŋ nəe. Amo-ɔ pəee bware bo fo saŋ nə Wuribware ə waa mbraa popwε-ɔ dooo nəe.

Aneŋ nə Kristoo kusuj feyε Wuribware ələŋŋəpo brəsə-ɔ kwəe-ɔ

11 Amaa mbraa popwε timaa mə a kyə ba. Kristoo ə gyə mmō ələŋŋəpo brəsə. Mō ə gyə nə oo lwee taŋtəe kəkyan̄ nə kə bo səsə, nə ke bo dan̄ kə kyən̄ sweere mə sə a kəmo-ɔ-rə. Nə kə bware kə kyə kəmo nə asəsə a waa-ɔ, a leə feyε kə mōŋ tii atə nə Wuribware a twəe kayə mə-rə-ɔ sə. 12 Mō kulweero mfəŋj-ɔ, nə ɔɔ kyən̄ lwee kəkyan̄ kpeyaa kpeyaa-ɔ. Pwεe nə ɔɔ dəe lweero, n gyə əteere na nnaatagyii mbogya ya wee sweere. Amaa mō

* 9:7 Kələŋŋə mbraa 16.11-17.

fəŋfəŋ mbogya nə ŋ ya wəe sweere saŋ nə baa da mò bø mera kiyii kpare-abee-rø sə-ɔ, nə ŋ ya kpεε asesε ŋkpønø-rø iyisi. Mfaanee nə ɔɔ børø sə luwi kɔŋkø dooo bø morøwε anε nsu pεee. Køtø nə kø kyø nə ki tii si-o e gye feyε, mò a lweero-o, a moŋ lee a tiri feyε ɔ bøe waa. ¹³ Mbria dødaa a mbøe-ɔ sə-ɔ, teere na kpeŋnyare mbogya na kanaatøbree nə baa kywεe-ɔ nsø nə ba bø ŋonyaŋ asunø-ɔ sə bø kpεε bamø iyisi. Bamø ya waa mfaanee-ɔ, amo bamø ŋywøre wøre nə baa løŋjø. ¹⁴ Kee køtø nə amo-ɔ e waa-ɔ, saŋbøto Kristoo a mbogya-ɔ, a lee feyε mmø feraa n taare a ŋ kpεε anε ŋkpønø-rø lee anε asunø bøye ne a yaa anε mfenø nə kəsebøgyiiri maa løwε-ɔ, na anε nya taare bø sunø Wuribware nə mò wøre dooo i de ŋkpø-ɔ. Bø lee feyε Kristoo, øko nə ɔ moŋ de ɛbøye-ɔ, a børø Wuribware a kufwiinø timaa-o, nə mò wøre kpeŋ te nsu pεee-ɔ sə née, ba mò eyee bø løŋjø Wuribware.

¹⁵ Aneŋ sə-ɔ, Kristoo e gye anε aa Wuribware mboŋtø-rø ɔyerepo nə Wuribware a børø mò sə waa etanø popwεe-ɔ bø sa asesε-ɔ. Na bamø nə Wuribware a tee feyε bø bø kyøna mò asø nsu pεee-ɔ nya taare nya kakyna popwεe mø nə ɔɔ tøwε bø bøye feyε ɔ sa bamø a bø kyøna-ɔ. Mò fəŋfəŋ lowi nə ɔɔ bø kørø asesε kiŋjaa bamø baa, nə ɔɔ sa nə baa nya bamø eyee, nə baa lee ɛbøye nə baa waa saŋ nə bø bø etanø dødaa-ɔ kaase-ɔ-rø.

¹⁶⁻¹⁷ To, mbøyømø, pwεe na səsε dεε wu-o, ɔ kyøreε mò kanø sə aseŋ, na øko nə ɔ kaa o gyi mò kapotεe-ɔ kenyare a ɔ bø waa wøre-rø. Amaa a tiri feyε bø taare kaapo feyε oo wu pwεe na aneŋ a wøre-ɔ-rø aseŋ dεε taare waa kusunø. Səsε-ɔ e saŋ o

te, amə wore-č gyę kwaa neę. ¹⁸ Aneŋ dęe nę ętaŋ gyęŋkpeesę nę Wuribware a waa sa sęse-č moŋ waa kusųj, amə baa məo mbø na bo ba mbogya-č bo tii ętaŋ-č kano pweę. ¹⁹ Saŋ nę Mosis a kyoreę Wuribware a mbraa-č pęee waa wore-rø, nę ɔɔ kare gywii aseše-č pęee lōwę-č, nę ɔɔ taa kokyoyaa kapesii na kyipee. Nę ńkee ɔɔ ba nnaatęgyii na ęteęre mbogya bo waa nkyu-ro, nę amo pęee a lwee abęe-rø. Nę ɔɔ taa kokyoyaa kapesii na kyipee bo da mbogya na nkyu-o-ro, nę ɔɔ bo ńonyaŋ mbraa wore-č na aseše-č se. ²⁰ Nę o ye, “Mbogya ne n tii moŋ aa Wuribware mboŋtø-rø a ętaŋ-č kano-č neę. A kaapo neę fęe moŋ a sure si feyę moŋ e gya ętaŋ-č mbraa se.”* ²¹ Aneŋ dęe nę ɔɔ bee ba mbogya-č bo ńonyaŋ Wuribware a tanțee kekyan-č na atetəmoŋta pęee nę ba ba bo bo sun bamə kębwaręsuŋ-o si. ²² Kaseňtiŋ si feraa mbraa amo-rø, mbogya nę bo de ba lənja ato bwęetø. Nę aneŋ dęe nę kabø mbogya e moŋ wee sweere, Wuribware maa ba əko ębøyę a o bo ke mò.

²³ N gyę Wuribware sunkpa nę o bo sweere mo se-č nę Kristoo a lweero. Amaa Wuribware sunkpa nę o bo soso-č nę baa deere se bo waa mò nę o bo sweere se-č bo yera. Amoše-č, ato nę a bo soso-č feraa e kpa kolŋnję nę ko kyoŋ sweere se lee-o. ²⁴ N gyę Wuribware sunkpa nę baa deere soso a amo-č se waa sweere se nę Kristoo a lweero. Soso-č fəŋfəŋ nę oo lweero. Mfeŋ nę ńkee o yere anę ayaa-rø o sa anę kano se seňsa o gywii Wuribware. ²⁵ Wuribware ələnjařo bręse-č e taa kabø mbogya, nę o lwee kekyan kpeyaa kpeyaa-č-rø

* **9:20** Keleę Igyipiti 24.8.

kasu kasu. Amaa Kristoo feraa moŋ lweero ya ba mò eyee bo ləŋŋə Wuribware luwi bwęetə bwęetə ko. ²⁶ A lee feyε, amo ya ba aneŋ, amo a kaapo nee feyε oo deŋ wu iluwi bwęetə lee saŋ ne Wuribware a twęe kaye mə-ɔ nee. Amaa aneŋ ne oo waa-ɔ e gye feyε mbeyəmə ne kaye e kpa a ka fo kεe-ɔ, luwi koŋko ne oo lee mò eyee ifuri bo ləŋŋə Wuribware, na o nya lee asəsə kuŋu si ebəyε bo twęe. ²⁷⁻²⁸ N yε, luwi koŋko ne Kristoo a taa mò eyee bo ləŋŋə Wuribware, na o nya lee asəsə bwęetə kuŋu si ebəyε, feyε aneŋ ne səsə kemaa i wu luwi koŋko, na kemə kamεε-rɔ, o yere Wuribware akatɔ-rɔ a o lee kεtə kemaa ne oo waa-ɔ aseŋ kano-ɔ. Kεtə ne ko kyɔ-ɔ e gye feyε Kristoo e ba nyɔsəpo. Mò ya ba, n gye asəsə ebəyε ne o ba na o bo lee. Amaa o ba nee na o bo morəwə bamə ne bo gywii mò keba-ɔ.

10

Yeesuu a taa mò eyee bo ləŋŋə Wuribware luwi koŋko, ne aa lowe

¹ Mbeyəmə, mbraa ne ŋ kaapo Wuribware koləŋŋə aseŋ-ɔ e kaapo ato timaa ne a ba a a bo ba-ɔ nee. Mbraa-ɔ du nee feyε diki-o. Ne ane ya deere, ane i ŋu feyε ɔko e ba kamεε. Bamə a ləŋŋə Wuribware aneŋ-aaa nsu si nsu si, na a moŋ de kεe-ɔ se-ɔ, a maa taare a a fwiiri bamə ne ba ba na bo bo suŋ Wuribware-ɔ ŋkρoŋ-ɔ. ² Aneŋ a koləŋŋə-ɔ deε kε e taare a kε sa a asuŋpo-ɔ ŋkρoŋ-ɔ fwiiri nee, weetee bamə mfεeεrε maa waa bamə feyε bamə ebəyε a sii bamə se. Na Wuribware koləŋŋə lowe. ³⁻⁴ Akpeŋnyare na eteere mbogya a tεe a maa

taare a a lee ebɔye-ɔ se-ɔ, kasu kəmaa a kɔləŋŋɔ-ɔ
i nyinji asesɛ se feyɛ bamɔ ebɔye a sii bamɔ se.

5-6 Amose ne saj ne Kristoo e kpa a o ba kaye mo-ra-o, ne oo tewe gywii Wuribware fey,

“Fo maa kpa ayu mpu koləŋŋo lee mo ase,
ne fo akato moŋ gyi mbø kɔkywεε bo ləŋŋo se.
Ebɔye koləŋŋo moŋ waa fo kɔne.

Amaa sese dimaadi kayowore ne fo a sa mo,
na m bee bo sa fo.

7 Ne mo a beñjaa feyε, ‘O Wuribware, kee mo.
Baa tøwε mo asen fo mbraa wøre-ɔ-rø.
Mo a ba a m bo waa fo keprie.’ ”*

⁸ Mon' ነህ feye ዘዴ gye ካሮዴ təwē nee feye Wurib-ware maa kpa ayu mpu kələnja bəee mbo kəkywəe kələnja bəee əbəyé kələnja. Haree mbraa-č a kaapo feye bo waa amo ooo, ዘዴ təwē amo-č rəee.

⁹ Ne oo bee towe bo tii si feyε,

“O Wuribware, kee mo,
mo a ba a m bo waa fo kepre.”

Keto ne o kaapo-o e gye feyε o sa a bo yowε koləŋŋo dədaa-o, na o waa keto popwεε ne Wuribware e kpa feyε o waa-o. ¹⁰ Wuribware kepre e gye feyε Yeesuu Kristoo a taa mò eyee bo ləŋŋo Wuribware luwi konko, ne aa lowe, na a lee ane kuŋ si ebɔye.

¹¹ Wuribware ልዕኑዕሮ ክማል የሬ ቀልኝ ክማል
ነፃ ስዋ መሬ ክልኝ አለሁን. እና ስኑዕኑዕሮ Wurib-
ware ያለውን ማኅ ማኅ. ሰነድ እና ክልኝ አለሁን
ተወቂ እና ክልኝ አለሁን. ¹² ሁሉም ሰነድ እና

* 10:7 Kilin 40.6-8 (LXX).

ələññəpo Yeesuu mə fəraa, sañ ne əə ləññə Wuribware luwi kɔŋkɔ amo bo lee əbəyε-ɔ, kɔləññə kɔ moŋ lεe ke bεe ki tiri bo fo ndəə. Amoſe ne əə ya kyεna Wuribware kigyisesaree se. ¹³ Mfεŋ ne o te na Wuribware baa Yeesuu Kristoo adoj pεee mò kuwure-o kaase. ¹⁴ Katirj ɛ gye feyε mò a ba mò eyεe bo ləññə Wuribware luwi kɔŋkɔ mə bo sa ne bamø ne ə maa se ə waa bamø akpeyaa-ɔ ηkρoно-ɔ a fwiiri.

¹⁵ Wuribware a kufwiijə timaa-o gbaa a sa ne ane a ɳu feyε amo-ɔ gye kaseŋtiŋ. Fejε aneŋ ne ane a kyɔ tɔwε feyε Wuribware a bɔrɔ mò kufwiijə timaa-o si sa ne baa kyɔrεe waa abwareseŋ wɔrε-ɔ-ɔ-ɔ,

¹⁶ “Sañ amo ya fo, etan ne mo ɛ waa na m bo bεya mo aa bamø mbɔŋtɔ-ɔ-ɔ, mfaanee ne i du. Mo ɛ taa mo mbraa a m bo waa bamø mfεεre-ɔ, na n kyɔrεe mmø bo waa bamø aŋu-ro.”*

¹⁷ Ne əə bo kya se feyε,

“Ma lεe nyiŋji bamø aseŋ bεyε na bɔrɔkɔaŋe-ɔ se.”*

¹⁸ Wuribware a tεe taa bamø əbəyε bo ke bamø-ɔ se-ɔ, kɔləññə ne ki lee əbəyε-ɔ moŋ lεe ki tiri.

Mon' kra mone kokɔɔregyi-o-ro keŋkeŋ bo yɔ

¹⁹ Aneŋ se-ɔ, mo kɔsɔbεe-ana, Yeesuu mbogya ne ɳ ya wεe swεere se-ɔ se-ɔ, ane ma lεe sa a kufu nya ane Wuribware ase keba. Mon' sa a ane lwee

* ^{10:16} Yeremeya 31.33. * ^{10:17} Yeremeya 31.34.

Wuribware suŋkpa a kékyaŋ kpeyaa kpeyaa-ɔ-rɔ. **20** A lée feyε waagya nē baa bō kuŋ kékyaŋ kpeyaa kpeyaa-ɔ-rɔ nē Yeesuu a kyaŋ-nɔ, na anē taare lweero. Waagya amo yere bō sa Yeesuu fɔŋfɔŋ kayowore nē baa tɛŋŋe-rɔ, nē oo wu-o. Mfaanee nē Yeesuu a sa anē kpa popwεε na anē bɔrɔ sē yɔ Wuribware ase, a lée feyε ɔɔ bε̄ ba ŋkpa-rɔ o te nsu pεεε. **21-22** Mbeyəmɔ, anē Wuribware asešε-ɔ a tεε anē de ɔlɔŋŋɔrɔ dabe nē ɔ deere anē se-ɔ se-ɔ, Yeesuu nē oo wu, nē ɔɔ bε̄ ba ŋkpa-rɔ-ɔ nē n de-o, mon' sa a anē ba kaseŋtinj bō sɔŋ tɔ Wuribware-rɔ. Amaa anē a yɔ mò ase-ɔ, mon' sa a anē kpeyaa iyisi nē i te anē ŋkronɔ-rɔ-ɔ, na mon' sa a anē yere anē kokořegyi-o-ro keŋkenj, a lée feyε bamɔ a bō anē asuu-o, a kaapo nē feyε Wuribware a kyɔ lee anē ebɔyε, nē ẽ maa lεε tɔɔraa anē mfεεre. **23** Mon' sa a anē yere keyaa koŋko. Moné a bō asuu-o, temaa nē moné a nya feyε moné e yɔ Wuribware ase-ɔ, mon' kra mò-rɔ keŋkenjken, bō lée feyε Wuribware a tεε tɔwε bō bε̄ya feyε ɔ sa anē kɔtəko-ɔ se-ɔ, ɔ maa kyurowi mò kanɔ. **24** Na mon' sa a anē dee kpa ẽkpa nē anē ẽ bɔrɔ sē, na anē bō waa abεε wɔrε, na anē bō kpa abεε aseŋ, na anē bō waa asuŋ timaa-o. **25** Moné ma sa a anē yowε kegyaŋŋε suŋ Wuribware, feyε anē ne saŋ kemaa bōkō e waa-ɔ. Amaa mon' sa a anē dee gyaŋŋε sa abεε wɔrε. A tiri feyε anē deere sē, na anē pee akatɔ waa amo-ɔ, a lée feyε kake nē Kristoo i kinjji a ɔ ba-ɔ a tɔ-rɔ.

26 Anē ya bō ŋu Wuribware a kaseŋtinj-o, nē anē e saŋ anē ẽ waa ebɔyε anē kepre sē, amo feraa, koləŋŋo kō moŋ lεε kō bō-rɔ ne kē ẽ taare na ki lee anē kuŋu si ebɔyε bō twεε. **27** Amo ya ba anē

feraa, amo kufu kakyena ne ane e kyena ane gywii Wuribware, na o bo bu ane kepə, na o yaa ane mō kedeekpētekii ne o ba a o bo kywəe mō adoŋ-ɔ-rə. **28** Əko ne oo kine mbraa ne Wuribware a bɔrɔ Mosis si sa ane-ɔ se kegya-ɔ, ne abee anyo beee asa ya koso yere seŋgyikpa-ɔ, yere-rə feyε ɔɔ waa aneŋ, a kyə baare feyε seŋgyipɔ-ɔ bu mō kepə, na o sa kanɔ feyε bo mɔɔ mō, na o ma su mō se. **29** Anen se-ɔ, əko ne o tƿee keyaa a o bo kye Wuribware mō gyi-o, ne Wuribware i gyiiri kesebə bwetə. A lee feyε o moŋ de Yeesuu mbogya ne ɔɔ bo tii etan-ɔ kanɔ, ne ɳ ya lee mō iyisi-o, o tee seye, ne o bee ɔ saare Wuribware a kufwiinje timaa ne ɔɔ dɛɛ ɳu mō ewee-ɔ. **30** Anen nyi aneŋ ne o du-o, Wuribware ne ɔɔ tɔwε feyε,

“Mo e gye ne mo e ba doŋdaa na m bo kɔ sa moŋe.
Mo e gye ne mo e ka moŋe adoŋ kɔkɔ a n sa moŋe.”*

Ne ɔɔ bee tɔwε feyε,

“Wuribware i gyi mō asesε aseŋ.”*

31 A bo kufu feyε əko a lwee ɔseŋgyipɔ Wuribware ne mō wɔrε dooo i de ɳkpa-ɔ aseŋ-nɔ, ne o nya mō kra keseqə-rə, gyiiri mō kesebə.

32 Anen nyiŋji moŋe se sanj ne moŋe a lee kaase gyii Wuribware a ekpa-ɔ, ne oo buŋji moŋe akatə, ne moŋe a bo gyii mō ekpa-ɔ. Moŋ' nyiŋji si feyε bamo ne bo maa bu Wuribware-ɔ a tɔraa moŋe

* **10:30** Mb̄raa keb̄esa 32.35. * **10:30** Mb̄raa keb̄esa 32.36;
Kiliŋ 135.14.

bweetɔ-ɔ gbaa ooo, mone a yere keŋkenj. ³³ Sanj kɔ baa saare mone, waa mone aworefɔo lamanj-no. Sanj kɔ mɔ mone a kya bamɔ nɛ baa nju aseŋ feye mone-ɔ-ro. ³⁴ Nɛ mone a kya bamɔ nɛ baa tii-o-ro. Bamɔ a kɔrɛ mone kapoteε-ɔ, mone moŋ sa nɛ aa tɔraa mone, na mon' taa bɔ waa aseŋ, a lee feye mone nyi feye mone de ato Wuribware se na a kyɔ amo, nɛ a bee a gyi nsu peee.

³⁵ Aneŋ se-ɔ, mone ma sa a mone abaa-ro yɔre, a lee feye wɔrɛ kowaa ɛ sa kakɔka dabɛ. ³⁶ Mon' nya kanyite, na mon' nya waa kɛtɔ nɛ Wuribware ɛ kpa-ɔ, na mon' nya nya kɛtɔ nɛ Wuribware a tɔwɛ bɔ beya feye o sa mone-ɔ. ³⁷ Feye aneŋ nɛ Wuribware a tɔwɛ mɔ abwaresen wɔre-ɔ-ro-ɔ,

“A sanj kafwee, oko nɛ o ba-ɔ e ba, o maa kyee.

³⁸ Oko nɛ oo kɔrɛ Wuribware gyi-o ɛ nya nkpa a lee feye Wuribware e tee mɔ feye sesɛ timaa. Amaa mɔ ya kinjji kamɛɛ feraa, mo akatɔ maa gyi mɔ se.”*

³⁹ Amaa ane aa mone feraa, ane moŋ gye asesɛ nɛ ba kinjji kamɛɛ, na bɔ ya fo-ɔ. Anɛ gye asesɛ nɛ ba kɔrɛ ba gyi feye Wuribware e morowɛ ane-ɔ nɛe.

11

Adedaapo ko ne baa kɔrɛ Wuribware gyi kenkeŋ-o aseŋ

¹ To, nɛ ntetɔ e gye kokɔregyi? Kokɔregyi e gye feye ane a kɔrɛ gyi feye ane e nya ato nɛ ane de temaa feye ane e nya, nɛ mbeyɔmɔ ane akatɔ moŋ

* **10:38** Habakok 2.3-4 (LXX).

keē amo-ɔ. ² Adēdaapo-ɔ kōkōrēgyi si nē bamō aseñ a prē Wuribware.

³ Anē kōkōrēgyi nē se nē anē a nu kaasē feyē Wuribware kano-rā aseñkparegyi nē ɔ tōwē bō tweē kayē pēee, soso na kaase. Kōkōrēgyi si nē anē nyi feyē anēn nē aa ba. Amōsē-ɔ n gyē kayē mō-rā kētō nē ɔ bō tweē atō nē anē keē kayē-rā pēee-ɔ.

⁴ Mōn' sa a anē taa Adam mō gyi-ana Abel na Kayin bō kaapo anēn nē kōkōrēgyi du-o.* Ntētō se nē Abel a kōlōnjō nē ɔ lōnjō Wuribware-ɔ a baare yōwē Kayin a kemō-ɔ? Kētō se nē Abel a kōlōnjō amo a gyi Wuribware akatō-ɔ ɛ gyē feyē Abel a kōrē Wuribware gyi bweetō. Nē Wuribware ye ɔɔ waa atō. Amaa hareē Abel a wu-o gbaa ooo, ndōa na ndōa mō kokōrēgyi-o san ke e kaapo anē feyē anē gbaa anē nya anēn a kōkōrēgyi-o.

⁵ Ntētō se nē Inok mōn wu, nē Wuribware a dēj yasē mō yaa Wuribware se-ɔ nee?* Nē ɔko mōn lees ịju mō. A kaapo nee feyē ɔɔ kōrē Wuribware gyi kaseñtiñ nee. Ne abwareseñ wore-ɔ a tōwe feyē Inok a waa Wuribware kēpre, pwēe nē Wuribware a dēe yaa mō soso. ⁶ Kaseñtiñ si feraa ɔko maa taare a ɔ waa Wuribware kēpre, amo sēsē-ɔ a kōrē mō gyi kaseñtiñ pwēe. Bō leē feyē ɔkēmaa nē ɔ kōrē kēbwarekōrē-ɔ, a tiri feyē ɔ gyē ịkpeえ kōrē gyi feyē Wuribware bō-rā, nē ɔ bee ɔ sa bamō nē ba pee akatō ba buwi ba kpa mō-ɔ kakōka dabē timaa.

⁷ Mon' keē anēn nē Nowaa kōkōrēgyi du-o. Wuribware a yii mō se feyē ɔ sa a nkyu bōrō tweē kufwiiri dabē swēere mō se-ɔ.* Nē Nowaa a nu

* 11:4 Keleēkaase 4.1-5.

* 11:5 Keleēkaase 5.18-24.

* 11:7

Keleēkaase 5.28-9.29.

sa mò, ne ኃ ጽ gya mò kano-č sē baara koree dabē bo morowē mò eyee na mò ka na mò gyi-ana na bamō aka. Mò a waa amo-č, ne kufwiiri-o a twee kaseñtiñ si-o, ne ኃ bo kaapo feye kaye-rø asesø ne baa sanj, ne bo moŋ kɔɔrè Wuribware gyi-o a waa bɔye. Amose-č, kakɔka timaa ne Nowaa a nya-č e gye feye Wuribware a tee mò feye sesø timaa, a lee feye ኃ kɔɔrè mò gyi.

⁸ Ne ntetø se ne sanj ne Wuribware a tee Abraham tɔwē gywii mò feye o yo swéere kɔ ne ኃ tɔwē bo bɔya feye o sa mò aa mò ananagy-i-o si, ne hаре Abraham a moŋ nyi mfenj ne o yɔ-č gbaa 000, ne ኃ gya Wuribware a kano-č sē?* Aa lee aneŋ ne ኃ kɔɔrè Wuribware gyi-o si. ⁹ Ntetø se ne oo sure si feye o ya kii ɔfɔ swéere ne Wuribware a tɔwē bo bɔya feye o de o sa mò-č sē? Ne ኃ ya kyena tanjteé kékyanj-nø mfenj. Aneŋ døe ne mò gyi Isak na Isak mò gyi Yakubu ne bamō gbaa Wuribware a tɔwē bo bɔya feye o de swéere-č o sa bamō-č gbaa a kyena aneŋ a tanjteé akyanj-č-rø. Aneŋ ne Abraham a kɔɔrè Wuribware gyi kaseñtiñ-o si ne ኃ waa amo-č pεεε. ¹⁰ Ne ኃkee oo nyite o gywii maŋ ne Wuribware e ba a o bo pwεε soso, na o lɔŋjø mò damenanjse, na maŋ amo yere nsu pεεε-č.

¹¹ Emene se ne sanj ne Abraham a bère-č, ne mò ka Sara ne mò gbaa a bère, ne o gye ɔlεŋmaŋpo-č a taare kowé kayaagyí? Bo lee aneŋ ne Wuribware a tɔwē bo bɔya gywii Abraham feye mò ka e kowé kayaagyí, ne Abraham a kɔɔrè kɛtø ne ኃ tɔwē-č gyi-o si.* ¹² Amose-č, onyare kɔŋkɔ mɔ ne bo yε

* **11:8** Keleekaasę 12.1-3. * **11:11** Keleekaasę 17.15-22; 18.10-15; 21.1-7.

ঃ তো-রো ইউ গ্বাহ-ও কায়াগ্যি যা বাহ কেনানা নে
কেমো-রো অসেস ক্যু ফেয়ে আওরে-রো অক্যো-এ-ক্পা-অ্যাগ্যি
না ওপো কে এ কেসেপু-ো.

13 Abraham na mὸ gyi-ana a wu, na bo moŋ tεε
nya sweērε timaa nε Wuribware a tōwε bo beya
feyε ɔ sa bamō-ɔ. Amaa haree aneŋ gbaa ooo, baa
saŋ kɔɔrε Wuribware a aseŋ tōwesε-ɔ gyi. A waa
nε feyε bamō a nya sweērε amo nε bo kεe mὸ a da
bamō akatɔ-rɔ-ɔ. Bo moŋ gyiiri ikii feyε afɔ ẽ gye
bamō kaye mɔ-rɔ. **14** Aneŋ a asesε-ɔ ẽ kaapo nεe
feyε ba buwi ba kpa sweērε nε o kii bamō fɔŋfɔŋ
lee-o nεe. **15** N gye sweērε nε baa koso mὸ se-ɔ se
nε ba buwi ba kpa. A dεe a gye mὸ nεe-ɔ, weetee
kpa saŋ ɔ da sa bamō a bo kinjŋi yɔ. **16** Sweērε kɔ
ne ɔ k্যু mmō-ɔ aseŋ nε ba kaapo, nε ba kpa mὸ
bwεetɔ. Mὸ ẽ gye Wuribware sε fɔŋfɔŋ-ɔ. Amose
nε ipeere moŋ de Wuribware kikii bamō nyanjε,
nε ঃ লেংজো ক্যেনাক্পা সো বো যেরা বামো.

17-18 Ntεtɔ ya waa sε nε Wuribware a tōwε gy-
wii Abraham feyε ɔ taa mὸ gyi Isak mɔ bo lɔŋjɔ
Wuribware-ɔ, nε Abraham a waa siraa feyε ɔ gya
mὸ kanɔ-ɔ sε?* Wuribware ẽ k্যু mὸ-রো ɔ kεe nεe.
Haree Isak a gye mὸ gyi kɔŋkɔ wɔrε kpeŋ-ɔ, nε
Wuribware a tōwε mὸ aseŋ feyε, “Isak si nε fo
ẽ borɔ a fo bo nya ananagyi-o si-o” gbaa ooo,
Abraham a waa siraa feyε ɔ gya Wuribware a
kanɔ-ɔ sε. Aa lēe aneŋ ne Abraham a kɔɔrε ketɔ nε
Wuribware a tōwε bo lēe mὸ ananagyi-o si-o gyi-o
si. **19** O nyi feyε Wuribware ẽ taare na o kyiŋjɔ Isak
lēe lowi-ro. Kasəntiŋ si, Wuribware a kuŋ mὸ, na

* **11:17-18** Keleekaaſe 22.1-19. * **11:17-18** Keleekaaſe 21.12.

ɔ ma ba mὸ sékaj bὸ mὼ mὸ gyi-o, a du née feyε Abraham a kɔɔrε mὸ lée lowi ase-ɔ.

20 Emēnε sε nε, saŋ nε Isak amo dεe a bεrε-ɔ, nε ɔɔ taare tɔwε bὸ beya feyε mὸ gyi-ana Yakubu na Isawu e nya nyure nyaŋε kɔ?* Aa lée aneŋ nε ɔɔ kɔɔrε kεtɔ nε Wuribware a tɔwε-ɔ gyi-o si.

21 Yakubu mɔ, mὸ a yɔ ya kyεna Igyipiti sweere sε kyee, nε ɔ kpa a o wu-o, emēnε nε ɔɔ waa taare tɔwε bὸ beya feyε mὸ gyi Yosef mὸ gyi-ana e nya nyure?* Mὸ gbaa, aa lée aneŋ nε ɔɔ kɔɔrε kεtɔ nε Wuribware a dεe tɔwε bὸ beya bὸ gywii mὸ nana Abraham-ɔ gyi-o si. Ne ɔɔ ba mὸ kayii naresesε bὸ lεŋ eyεε na o te, nε ɔɔ gya kunu bὸ tweε-rɔ suŋ Wuribware.

22 Ne saŋ nε Yosef mɔ e kpa a o wu-o, emēnε nε ɔɔ waa taare tɔwε saŋ nε Isireelii awuye e ba a bὸ bὸ lée Igyipiti sweere sε-ɔ aseŋ?* Aa lée aneŋ nε mὸ gbaa a kɔɔrε kεtɔ nε Wuribware a tɔwε bὸ beya gywii mὸ nana Abraham-ɔ gyi-o si. Aneŋ sε-ɔ, nε ɔɔ tɔwε feyε saŋ amo ya fo, na bὸ taa mὸ abowii yaa Kanan, mὸ fɔŋfɔŋ sweere sε, ya pure.

23 Ne Mosis akowεpo mɔ, ntεtɔ sε nε, saŋ nε baa kowε mὸ-ɔ, nε baa taa mὸ bὸ kweerɔ Igyipiti awuye owure-o si aferi asa?* Bὸ moŋ bεŋjaa owure nε ɔ yε bὸ mὼ nyagyi nyaŋε popwεe pεeε-ɔ. Aa lée aneŋ nε baa kɔɔrε Wuribware gyi-o si. Bamɔ a ɳu feyε ɔ gyε gyi kɔ nε o tiri-o, ɔ bὸ dan mὸ mpopwεe-rɔ-ɔ, nε baa taa mὸ bὸ kweerɔ owure-o si.

* **11:20** Keleekaase 27.27-40. * **11:21** Keleekaase 47.29-31; 48.8-20. * **11:22** Keleekaase 50.24-25. * **11:23** Keleek Igyipiti 2.1-10.

24 Né owure amo fəŋfəŋ mò gyi kyeesé a bø ḥu kayaagyí Mosis mfəŋ nè baa taa mò bø kwéerɔ-ɔ, nè oo su mò se, nè oo bëra mò feyé mò fəŋfəŋ mò gyi-o. Amo-ɔ pëee gbaa ooo, ntëtɔ se nè Mosis mɔ, mò a daŋ këyaafɔrɛ-ɔ, nè oo kine feyé bø tee mò feyé owure mò gyi kyeesé mò gyi-o? Aa lee aneŋ nè oo kɔɔrɛ Wuribware gyi-o si. **25** Ḫa waa mò mfëerɛ nèe feyé, mò ya gyi awɔrefɔa kɔŋkɔ nè Igyipiti owure-o a taa bø døŋjø mò fəŋfəŋ asësé se-ɔ, a bø feyé mò a kyëna kɔnè nè o maa kyee-o-ro o gyi bøye. **26** Ḫ ye, bamø ya kperi Kristoo si saare mò, a de kenyarɛ a kyø mò a nya Igyipiti sweere se a kapotɛɛ-ɔ pëee. Mò akato døŋ nyaŋe kɔ a ketɔ nè o ba a o bø nya-ɔ se nèe.

27 Ntëtɔ se gbaa nè oo fa mfëerɛ feyé o koso a o lee Igyipiti sweere se? N gyé owure a kadunfwii-o nè o sere. Amaa aa lee aneŋ nè oo kɔɔrɛ Wuribware gyi-o si.* Ḫ maa se o yo akatɔ-rɔ nèe feyé sabee-ooo mò a taare a o ya ḥu Wuribware, Wuribware nè o gyé øko nè øko maa taare a o ḥu mò-ɔ. **28** Ketɔ a kyee, nè oo kiŋji yo Igyipiti sweere se, na o nya lee Isireelii awuye lee owure a kësaree-ɔ-rɔ. Pwëe nè oo dee gyé bamø këgyenkpëe lee mfëŋ-ɔ, ntëtɔ se bee nè oo sa nè Isireelii awuye a gyi Wuribware-a-kya-anɛ-yɔwɛ a ateeše-o, nè baa ba nsannegyii mbogya bø ḥonyan bamø mbunogyii si? Aa lee aneŋ nè oo kɔɔrɛ Wuribware gyi-o si, Wuribware nè oo tɔwɛ gywii mò feyé mò e moŋ waa aneŋ, kabɔa nè o sun feyé o bø mɔa sweere amo se a bregyi këmaa-ɔ e mɔa Isireelii awuye a bɔmo-ɔ a o bø tii si.

* **11:27** Kéle Igyipiti 12.31-51.

²⁹ Emenē ne Isireelii awuye-o amo deε a waa nare teŋ ɔpo Pipee-o-ro feyε bamō a naa sweere woresε se-ɔ nee? Aa leε aneŋ ne baa kɔɔrε ketɔ ne Wuribware a tɔwε-ɔ gyi-o si-o, ne Wuribware a sa ne afwii a leŋ nkyu-o bo yera kεbena se na kigyise si, ne kpa a di, ne baa taare nare sweere teŋ-nɔ kyoŋ. Amaa Igyipiti awuye ne baa sere gya bamō se feyε bo kra bamō-ɔ feraa a kpa a bo nare teŋ-nɔ-ɔ, nkyu-o a kiŋji bo mwiire bamō se mɔɔ.*

³⁰ Ntētō ya waa sē nē, saj nē Isireelii awuye-o a nare muruwaa Yērikoo maŋ ɻke nsunoo-o, ne kideŋbee nē maŋ-ɔ awuye a pwee bō muruwaa maŋ-ɔ a lēe da?* Aa lēe aneŋ nē baa kōrē ketō ne Wuribware a tōwe-ɔ gyi-o si.

31 Ne nteto se ne, saj ne Isireelii awuye-o a lwee Yerikoo-ro ya mao mò-rø asesø-ɔ, ne baa mao kesebørøleŋ awuye ne baa kine Wuribware-ɔ yøwø Rahab opurimakyø-ɔ* Aa lee aneŋ ne økyøe amo a kœrø Wuribware gyi-o si, ne a bee a lee aneŋ ne, saj ne Isireelii akyøñjøpo ko a ywiil lwee maŋ-ɔ-rø ya ḥu aneŋ ne ba taare a bo kœrø maŋ-ɔ, ne oo kra bamø neenøe, ne oo taa bamø bo kweero maŋ-ɔ owure si-o.

32 N kya se tawé amoako bweetó bo tii si aaa? Sanj moŋ kyo sa mo na n tawé Gidiyoŋ na Barak na Samsəŋ na Yifta na Deefid na Samuwel na Wuribware akyaaamee a kokořegyi-o aseŋ. **33-34** Bo lee aner ne aseše mə a koře Wuribware gyi-o si-o, baa taare ko koře esweere, ne boko mə a gyi aseše aseŋ kasentin, ne boko mə a nya ato ne Wuribware

* 11:29 Keleē Igyipiti 13.17-22. * 11:30 Yosuwa 6. * 11:31
Yosuwa 2; 6.22-25.

a təwə bə beya feyε ɔ sa bamə-ɔ. Bamə bokə mə a bunj afaaṣe nnə sε, nε bokə mə a duŋ adəekpεetekii agyabren, bokə mə a yə kənaa-rə kə lε̣. Bə moŋ bə lε̣, amaa baa nya kεyaaleŋ kənaa-rə kə gya bamə adoŋ anaapo-ɔ. ³⁵ Akyεe kə mə akowebεe a kyiŋji lε̣ lowi-ro.

Asəsə kə mə, baa waa bamə borəkraa, amaa bamə-ɔ bə moŋ pɔɔ, na bamə nε ba waa bamə borəkraa-ɔ nya yəwε bamə. Bə yε, bamə ya wu, nε bamə ya kyiŋji lε̣ lowi-ro nya ɳkpa nε n kyo mmə-ɔ, a bə. ³⁶ Baa saare bokə mə, nε baa da bamə epaara, nε baa kra bamə ya tii da bamə ekpee. ³⁷ Nε bokə mə, baa ba abu bεee apaŋ bə mə, haree baa ba səoyaa bə tεŋ bamə-rə atiŋ anyɔ. Bokə mə a wu kitiri, nε baa ɳu aseŋ, nε baa gyi tɔɔraa. Teerε bεee sanne ewore e gye bamə awaagya. ³⁸ Nε bokə mə a narε kaa kimukee-ro na abεe sε, nε baa kyεna ɬbə-rə na amanṭaŋ-nə. Anεŋ a asəsə-ɔ dεe bə gye asəsə timaa bə kyoŋ bamə bεekə-ana asəsə nε bə dεe bə bə kayε-rə saŋ amo-ɔ.

³⁹ Asəsə mə pεee a nya kεnyare dabe sa bamə eyee, bə lee anεŋ nε baa kɔɔre Wuribware gyi-o si nεe. Haree anεŋ gbaa ooo, saŋ nε bə te kaye mə-rə-ɔ, bə moŋ nya kyεnakpa nε Wuribware a təwə bə beya feyε ɔ sa Abraham na mo ananagy-i-o. ⁴⁰ Kεtə sε nε aa ba anεŋ-ɔ e gye feyε Wuribware a kpa kεtə timaa kə bə yera bamə soso. Kεmo e gye feyε anε nε anε te ndəɔ-ɔ na bamə ne baa dεe kyεna saŋ-ɔ pεee tii abεe sε ya kyεna soso a kyεnakpa nε o bware ɔ kyoŋ kyεnakpa kεmaa-ɔ.

Mone i gyi aworefəə, amo a kaapo feye Wuribware e bera mone nee

¹ Asesə bwęęta mə bo-rə nə baa yere bamə kokɔɔregyi-o-ro keŋkeŋ. Na ane feraa-ɔ, ndəə a du nee feye asesə amo a muruwaa ane ba deere aneŋ ne ane e sere enaŋ-ɔ. Aneŋ se-ɔ, mon' sa a ane lee atə na ebɔyę nə e sa nə ane maa taare a ane sere neenee-ɔ, na ane pee akatə sere ane enaŋ nə Wuribware a sa ane feye ane sere-ɔ. ² Mon' sa a ane deere Yeesuu nə mò feraa a kyɔ gye ane ŋkree yɔ o yere enaŋ-ɔ kεε-ɔ o gywii ane-ɔ. Bo lęe feye o deere akatə-rə, nə oo ɲu kəne nə o nya nyanje ko-ɔ. Oo gyi kanyite ɲu kayeegya na lowi kiyii kpare abee-rə se, na a moŋ tiri mò feye aneŋ a lowi-o de ipeere beee o moŋ de. Amaa mbeyəmə o te Wuribware kigyisesaree se, na mò aa Wuribware i gyi kuwure. ³ Mon' deŋ deere aneŋ nə Yeesuu a ɲu aseŋ na kikisi lęe abɔyewaaapo ase-ɔ. Mone ya taare waa aneŋ, mone abaa-rə maa yore, na mone temaa lowe. ⁴ Mone e kɔ ebɔyę, amaa mone moŋ tee fo mfəŋ nə a tiri feye mon' kɔ wu-o. ⁵ Nsaŋse mone a taŋ aseŋ nə a bo abwareseŋ wore-ɔ-rə nə Wuribware a tawę amo gywii mone feye mò gyi-ana-ɔ se. O yε,

“Mo gyi, yuri eyee na fo nu Wuribware kebera,
nə mò ya gyiiri fo kesebo, fo ma sa a fo abaa-rə
yore.

⁶ Nu feye bamə nə o kpa aseŋ-ɔ nə o bera,
ɔko nə o gyę mò gyi-o nə o gyiiri kesebo.”*

* **12:6** Ajase na akpare 3.11-12 (LXX).

⁷ Amosē-ɔ, mɔn' ነu feyε aseŋ mɔ nε mɔne i ነu mbeyəmɔ-ɔ, Wuribware de o bera mɔne nee. ዽ waa mɔne nee feyε mɔne a gye mò gyi-ana-ɔ. Kayaagyi kɔ bo-ra nε mò sε maa gyiiri mò keṣebɔ aaaa? ⁸ ጽkemaa nε Wuribware e bera mò-ɔ i ነu aseŋ. Amaa Wuribware e moŋ bera fo, a kaapo feyε n gye mò gyi kaseñtiŋ e gye fo, amɔ kebaworegyi dooo. ⁹ Anε se-ana nε anε de bamɔ kaye mo-rɔ mfee-ɔ gbaa i gyiiri anε keṣebɔ, anε mɔ anε i bu bamɔ, sanjbotɔ Wuribware nε o gye ጽkemaa mò sε-ɔ, nε anε ma yuri eyee a anε bo sa, na anε nya እkpa na kukyure nε a moŋ de kε-ɔ መ? ¹⁰ Anε se-ana e bera anε kafwεe anε nε ba fa feyε a bware-o. Amaa Wuribware feraa e bera anε anε kibaare si nee, na anε nya baare feyε mò-ɔ. ¹¹ Bamɔ e bera anε, a bo gya. A moŋ bo anε kɔne. Amaa kamεε-rɔ ጽkemaa nε oo nu anε a kebera-ɔ i baare, na o kii seſe timaa.

Mon'sa se na mone ma lwii kamεε

¹² Amosē-ɔ mɔn' leŋ eyee, na mɔne ma lεε sa a mɔne abaa-rɔ yore. ¹³ Mɔn' sa a mɔne ɛkpa pεee waa kyεεkyεε, na bamɔ nε bo moŋ bo leŋ bamɔ kokɔregyi-o-ro-o nya ነu taare narε se.* ¹⁴ Mɔn' leŋ eyee na bamɔ nε mɔne aa bamɔ te-o kyεna kayεeyuri-ro. Na mɔn' kyεna kakyεna timaa, a leŋ feyε ɔkɔ maa taare a o ነu Wuribware, amɔ mò kakponɔ-rɔ a fwiiri feraa. ¹⁵ Mɔne ɔkɔ ma waa paŋ Wuribware a እyure-o. Mɔne ጽkemaa ma sa a kikisi lwee mò kakponɔ-rɔ daŋ feyε kiyii preepreesε ko ne ke e daŋ, nε ki de kεmo kebwεe-ɔ ke e ba aseŋ-ɔ. N gye anε, aseſe bweetɔ i kii aseſe bɔye.

* **12:13** Aļasε na akparę 4.26 (LXX).

16 Mone ma sa a mone oko waa kakyekpa bese kanyarekpa. Mone ma sa a oko kine Wuribware nyure, feye anen ne Isawu a waa-. Mone i nyinji si feye kake nkoo, mò a leeefa-rò ba pe na akon de mò-, oo ba mò kebres-e-ò bo kyeeri epo gyare konjko mò tire Yakubu ase aaa?* **17** Amo kamee-rò nee mone i nyinji si feye oo kpa feye mò se yure mò, ne mò se a kine. Ne haree mò a nu mò eyee, ne oo ba akyukyu bo kore mò se-ò gbaa ooo, kpa mon lee o bo-rò, na o bo kyurowi ketò ne oo waa-.

18 Mone ne mone te ndoo a kake mo- a sən tə Wuribware-rò, a mon bo lej sa mone, feye anen ne aa waa sa Isireelii awuye ne baa kyena Mosis a mbœe-ò se-. Bamo feraa, Wuribware a funte bamoo. Bamo a sən bamoo eyee tə Wuribware-rò-, ne o ye bo ba Sinaa kebœe-ò kaase. Ne deekpa agyabren a lee kemo-rò. Ne kibugyii a da, ne afwii dabé a kya. **19** Ne baa nu kabere dabé ko kusu, na bore ko a sa sejnsa. Ne kufu a nya ases-e-ò, ne baa kore feye bo ma lee nu bore-ò. **20** Bo mon kpa kunu Wuribware a tōwé gywii bamoo feye, “Okemaa ne o daborø kebœe amo-ò, haree amo e gyé kabø gbaa ooo, mon' twœ abu bo daye mò mœ.”* Bo ye amo-ò bo lej sa bamoo. **21** Atø amo a waa kufu bweetø, haree gbaa Mosis ye eyee a yon mò.*

22 Amaa mone ndoo a ases-e-ò feraa, mone keba Wuribware ase bo kone fée. Siyon kebœe ne mone a sən tə-rø mbeyomœ-ò ne ba tœ e Yerosalém man ne o bo soso-ò na Wuribware ne mò wore dooo i de nkpa- aye. Mfœj-ò Wuribware mbœ œnkpej

* **12:16** Keleekaase 25.29-34. * **12:20** Keleq Igypiti 19.12-13.

* **12:21** Mbraa kebœesa 9.19.

ηkpən a gyanjə ba gyi akatō. ²³ Asoree awuye a bee gyanjə mfən, bamə nə Wuribware a kyoree bamə anyarə bəyə soso, nə o təe bamə əkəmaa mò bregyi-o nə n de. Mone a ba Asees-pesee-ɔsəŋgyipō-Bware ase. Mone a ba mfən nə asees timaa ekra nə Wuribware a sa nə bamə ηkpənə-rə a fwiiri lōwə-ɔ te-o. ²⁴ Nə ηkee mone a bee ba Yeesuu, nə o yere etan popwəe asees na Wuribware mbonjtə-rə-ɔ-rə ase, etan nə oo ba mò mbogya nə η ya wee sweere-ɔ bə tii kanə-ɔ. Yeesuu a mbogya amo a wee sweere-ɔ, η ya sa nə asees a nya ηzure. Amaa Abel nə mò daa Kayin a mə-ɔ a mbogya nə η ya wee sweere-ɔ a ba nloŋ.

²⁵ Amose-ɔ, mon' deerē damenajse. Mone ma kine kunu mò nə o sa seŋsa o gywii mone-ɔ. Bamə ne baa kyena nsan-ɔ a kine Wuribware nə oo sa seŋsa gywii bamə kayə mə-rə-ɔ kanə sə kegya. Bə lee aneŋ se-ɔ, bə mon' taare kwayə kəsebəgyiiri-o. Amə ane fəraa, ane ya kine mò nə o sa seŋsa o gywii ane o lee soso-ɔ, nə ane e taare a ane kwayə kəsebəgyiiri-o ooo? ²⁶ Sanj amo Wuribware bore-ɔ a lənkpaŋ sweere. Amaa ndoo feraa oo təwe bə beya feyε,

“M bee mo e lənkpaŋ sweere na soso gbaa.”*

²⁷ Mò a təwe feyε “M bee mo e lənkpaŋ”-ɔ, o kaapo ane damenajse nee feyε o lənkpaŋ ato nə oo twəe-ɔ, na o lee amo, na ketə nə kə maa lənkpaŋ-ɔ wəre nya sanj nsu pesee.

²⁸ Amose-ɔ, mon' sa a ane sa Wuribware anjse feyε ane e ya gyi Wuribware a kuwure-o soso,

* ^{12:26} Hagayi 2.6 (LXX).

mfəŋ nə anə e nya yerekpa nə o maa ləŋkpəŋ-ɔ, a ləe feyɛ o moŋ de kɛɛ. Na mɔn' sa a anə bu Wuribware, na anə ba kufu bɔ suŋ mò, anəŋ nə a gyi mò akatɔ-ɔ. ²⁹ Mɔnɛ ma sa a anə taŋ sə feyɛ Wuribware du nəe feyɛ dækpa agyabreŋ nə a taare a a kywɛɛ kɛtɔ kɛmaa-ɔ.*

13

Anəŋ nə kɛtɔ bware feyɛ mɔnɛ Kristoo awuye-o waa-ɔ

¹ Mɔn' dee kpa abɛɛ feyɛ sɛsɛ na mò kowebɛɛ-ɔ. ² Mɔnɛ ma yɔwɛ afɔ kɛkra nɛɛnɛɛ. Bɔkɔ nə baa kra afɔ nɛɛnɛɛ-ɔ a kra Wuribware a mbɔɔ-ɔ bɔkɔ, na bɔ moŋ nyi gbaa. ³ Mɔn' nyinji bamɔ nə baa tii-o si feyɛ sabee-ooo mɔnɛ aa bamɔ nə baa tii-o. Mɔn' bɛɛ nyinji bamɔ nə ba tɔraa bamɔ-ɔ sə feyɛ sabee-ooo mɔnɛ aa bamɔ nə ba tɔraa-ɔ.

⁴ Mɔnɛ ɔkɛmaa dɛɛ bu awaareyɛ. Na anyare na bamɔ ka-ana ma kaŋ ləe abɛɛ kamɛɛ, a ləe feyɛ Wuribware i bu ɔkɔ nə o waa kakyekpa na kanyarekpa-ɔ kɛpɔ.

⁵ Mɔnɛ ma waa katannɛkpa bwɛtɔ. Amaa mɔn' sa a kɛtɔ nə mɔnɛ de-o pre mɔnɛ, a ləe feyɛ Wuribware e gye nə o tɔwɛ feyɛ,

“Ma yɔwɛ mɔnɛ-rɔ, anəŋ dɛɛ mɔ nə ma kine mɔnɛ.”*

⁶ Mɔn' sa a anə idun waa sɛɛ, na anə tɔwɛ anəŋ nə abwaresen wɔrɛ-ɔ a tɔwɛ-ɔ feyɛ,

* **12:29** Mbraa kɛbɛsa 4.24. * **13:5** Mbraa kɛbɛsa 31.6.

“Wuribware e gye mo ɔkyarəpo,
 amoſe-ɔ kufu moŋ de mo anyo se.
 Sesə dimaadi maa taare a o waa kəbəyə ko
 bə kye mo, daa.”*

7 Moṇ' nyinji moṇe asoree agyenkerəpo nē baa
 təwə abwareſen-ɔ gywii moṇe-ɔ se. Moṇ' nyinji
 aneŋ nē baa kyena-ɔ se na aneŋ nē baa wu-o si,
 na moṇ' kote aneŋ nē baa kəɔrə Wuribware gyi-o.
8 Aneŋ nē Yeesuu Kristoo du ndee-o dəe nē o du
 ndəa deŋ bə yə nsu pəee. **9** Amoſe-ɔ moṇe ma sa a
 ɔko ba mo kəkaapo nē kə gye moṇe asə ɔfɔ-ɔ bə sa
 a moṇ' fo. Ketə nē mo e kaapo-ɔ e gye feyə ateeſe
 ko kikisi kigyi kəgyasə maa sa a ane nya kəyaalen
 kəbwareſen-ɔ-no. Aneŋ a mbraa-ɔ maa kya bamə
 nē bə gya mmə se-ɔ-rə. Amaa a bware nē ſeyə
 ane taa mfəeſe bə dəŋjə ŋyure nē Wuribware e sa
 ane-ɔ se.

10 Ane de ane fəŋfəŋ ləŋjəkpa. Amo e gye kiyii
 kpare-abee-rə nē Yeesuu a wu kəmo se-ɔ. Nē bamə
 nē bə saŋ ba ləŋjə Wuribware feyə aneŋ nē mbraa
 dedaa-ɔ a kaapo-ɔ moŋ de kpa feyə bə nya ŋyure nē
 ane a nya bə ləe aneŋ nē Yeesuu a wu-o si-o ŋko.
11 Wuribware ələŋjərəpo brəſe ya məa mbə bə ləŋjə
 Wuribware, na ɔ nya taa aſeſe əbəyə bə ke bamə-ɔ,
 o de mbə-ɔ mbogya wore nē ɔ yə Wuribware
 suŋkpa a kəkyan kpeyaa kpeyaa-ɔ-rə. Nē ɔ taa
 mbə-ɔ fəŋfəŋ ɔ yaa maŋ-ɔ nlaŋbees ɔ ya kywəe pəee.
12 Aneŋ dəe nē baa məa Yeesuu Yerosaləm maŋ
 nlaŋbees. Nē mo mbogya nē ŋ ya wəe ſweeſe-ɔ
 a kpee mo aſeſe əbəyə, nē ŋ ya sa nē baa kii
 akpeyaa. **13** Amoſe-ɔ, moṇ' sa a ane yəwə ane

* **13:6** Kiliŋ 118.6-7 (LXX).

kakyēna dēdaa-č bo sii, na anē gya Yeesuu si, ya gyi ipeere nē oo gyi saj nē oo wu kiyii kpare-abee-rč-č se-č anēn dēe. ¹⁴ A lēe feyε swēere se mfeε anē moŋ de maŋ ko, na o ma gye kεe. Amaa anē feraa anē e deere saj nē anē i lwee maŋ nē o bo soso, nē o maa gye kεe-č-rč akatč-rč nēe.

¹⁵ Amoſe-č, Wuribware koləŋŋo moŋ lεe ko bo-rč, amo saj kemaa anē e bōrč Yeesuu si kyorč Wuribware, tōwē anēn ne mō kenyare bo dwii-o. Anēn a nkyorč-č e lēe akemaa nē o nya kakpono, na o tōwē lamaŋ-nō feyε mō e gye mō nyānpe. ¹⁶ Mone ma kaŋ yōwē kedamenānse kowaa. Mone aa mone bεekō-ana dee ke ketč kemaa nē mone de-o-ro. Anēn a Wuribware koləŋŋo-č i gyi mō akatč fεe.

¹⁷ Mone ma kaŋ waa mone asoree agyenkpεεpo-č akatčlen, mon' bu bamō kεbresε-č, a lēe feyε kake ḥko ba lee anēn ne ba deere mone se-č kanč Wuribware ase. Mone ya bu bamō anēn, bamō akatč i gyi. Mone e moŋ waa anēn feraa, a maa waa bamō kōne, na a sa a mon' paŋ atč timaa ko nē a de tōnč-č.

¹⁸ Nkee mon' bεe kore kεbwarekore sa anē saj kemaa, a lēe feyε anē e kōrē anē i gyi feyε ketč ko moŋ bo-rč nē oko e taare a o yere se bo pōrč anē. Saj kemaa ketč nē ki bware-o dooo nē anē e kpa kowaa. ¹⁹ Ketč nē ke bεe ki tiri-o e gye feyε mon' kore kεbwarekore sa mo, na η nya kinjji ba mone ase ḥke mfene mō-rč.

Wore mo aseŋ nē a tii tebo-č

²⁰⁻²¹ Nkee anē e kore kεbwarekore a anē sa mone. Ketč se nē anē e kore Wuribware-č e gye feyε mō e gye nē o sa kayeeyuri. Anēn nē oo kyiŋŋi anē nyānpe Yeesuu nē o gye Wuribware

22 Mo kosobee-anə, mo e kore mone nee feyə mon' ba kanyite bo nu mo wore mə-rə aseŋ, a lee feyə wore mə ne n de mo e kyonjwə mone-č aseŋ e sa mone wore, o moŋ bo eswee bweetsə ko.*

23 Mò e kpa feyε mon' nu feyε baa lee ane kosobee Timotii lee tiikpa. Mò ya ba nke mfene mɔ-rɔ, mo aa mò e ba na ane bo ka mone kanɔ.

24 Mōn' ka mōnē asərēe agyēŋkpəeŋpō-č na Wuribware asəsə-č pəsəe mō kano. Kristoo awuye ne baa lee Italiya sweere se-č e ka mone kano.

25 Wuribware yure mone peee.

* **13:22** Ane moŋ nyi sesɛ ne oo kyoreɛ wore mɔ-ɔ kenyare.

**Abwareṣen Wore-ɔ
New Testament in Chumburung
(GH:ncu:Chumburung)**

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chumburung

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Chumburung

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 30 Dec 2021
24326c91-bd91-5fb9-a5f1-7f3e726a9745